

LETO XXXIV / ŠTEVILKA 9 / OKTOBER 2002 / POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 2380 SLOVENJ GRADEC / CENA 350 TOLARJEV

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

**OB 25. OBLETNICI
OKTETA LESNA**

**♥ ČESTITA UREDNIŠTVO
IN SODELAVCI VIHARNIKA**

U V O D N I K

UTRINKI IZ REVIRJA

TAM V GOZDU OB POTOKU STARI MLIN MI ŠE STOJI ...

Plešivski mlin, kot ga je pred mnogimi leti videl domačin – umetnik, Plešivčan.

Plešivski mlin, kot njegovi ostanki izgledajo danes.
Foto Fudi Rebernik

Popotnik, ki prihaja iz Razbora proti Plešivcu ali naprej proti Uršlji gori ali pa iz suhodolške strani, kjer je cesto pred desetletjem vodna stihija popolnoma uničila, kjer danes poteka lepo urejena gozdna turistična pot, si bo gotovo rad ogledal razvaline starega plešivškega mlina. Le malokdo ve, da so to ostanki starega plešivškega gospodarstva in da so tu pridelovali žito, ki je zraslo na strmih plešivških, vernarskih, šiserskih in Krivonogovih njivah. Bil je last veleposestnika Plešivčnika, ki je še v prejšnjem stoletju gospodaril na Plešivcu in se ukvarjal pretežno s poljedelstvom in živinorejo ter je rabil svoj lastni mlin za potrebe svoje družine, za hlapce, dekle in pastirje, ki so bili pri njem v službi. Pravijo, da se je v tistih dneh vrtelo mlinsko kolo noč in dan, da je zadostilo potrebam plešivške družine, ki je takrat s posli štela med 15 in 20 ljudmi. Ob mlinu je stala tudi žaga venecijanka, kjer je zaposleni žagar rezal les samo za potrebe obširnega gospodarstva. Takrat še po Kaštelskem jarku ni bilo prave ceste, kakršna je bila zadnja desetletja. Pot je vodila v glavnem po mostovih nad jarkom, ki so ležali na močnih tramih položenih v skalo vsekane zareze na vsaki strani. Zaradi slabih cestnih povezav s svetom les takrat ni imel prave vrednosti za Plešivčnika in se je ta moral ukvarjati še bolj s kmetijstvom, za kar pa je imel dobre pogoje, saj je posedoval obširne pašnike in obdelovalno zemljo v predelih današnjega Kala, Planj in večji del nižje ležeče Kope. Ko je v prejšnjem stoletju takratni plešivški lastnik zaradi gospodarske krize, pa tudi zaradi slabega gospodarjenja, moral posestvo prodati, je tudi stari mlin zamenjal gospodarja. Novi lastnik grof Thurn se ni več ukvarjal s kmetijstvom temveč je začel bolj načrtno gospodariti z gozdovi. Popravil in uredil je cesto po Kaštelskem jarku in postavil v Suhem dolu novo žago. Po svojih najemniških kmetijah je naselil ljudi, ki so delali zanj

v gozdu ali pa na žagi v Suhem dolu. Ti so potem mleli svoje z znojem in trpljenjem pridelano žito v plešivškem mlinu, ki je veselo klopotal, ne meneč se za to, kdo je bil njegov lastnik, samo da je imel dovolj vode in žita. Počival je samo pozimi, ko se mu je kolo odelo v neprobojni oklep.

Po vojni je bilo za mlin vse manj dela, dokler ni klopotal mlinskega kolesa in brnenje kamnov za vedno utihnilo. V Plešivcu niso več sejali žita, ker je vse pašnike, travnike in njive prevzela zadruga in je pasla vso živino in drobnico po vseh površinah. Kmetje pri Šiserniku, Lorencnu, Jelenu in Verjanšku tudi niso več sejali žita. Tudi mlin je postal last zadruge, ki pa ga je uporabljala bolj za zavetje živine, kot pa za mletje žita.

Po tem je plešivški mlin še enkrat doživel obnovo in popravilo. V najem ga je vzel rudnik Mežica, ko so v letih 1965 do 1970 opravljali raziskovalna dela okrog Plešivca. V njem so si uredili skladišča in zasilno bivalilišče za svoje ljudi. Od takrat pa je stari stoletni mlin šel nezadržno svojemu propadu naproti. Viharji in zime so opravili svoje uničevalno delo. Tam, kjer se je dolga desetletja vrtelo mlinsko kolo in so brneli mlinski kamni in drobili po plešivških »novnah« s trdom in znojem pridelano žito, stoji sedaj samo še golo zidovje, kot bi opozarjalo in spominjalo na čase, ki so nekoč bili, pa so minili. Enkrat bodo tudi ti izginili, prerasel jih bo gozd in morda bodo ravno na tem mestu brnele žage in naši potomci ne bodo niti vedeli, da je stal tu nekoč mlin, ki je bil življenjskega pomena za Plešivec in njegovo okolico.

Naša dolžnost je, da ohranimo v spominu in izročilih tudi takšne, pa čeprav za nekoga morda nepomembne stvari in dogodke.

RUDI REBERNIK

Foto Rudi Rebernik

Zakorakali smo v zadnjo četrtino leta in po naših glavah nas preganjajo misli, kaj vse še moramo storiti do konca leta. Gozdarji javne gozdarske službe smo odvisni od državnega proračuna, prav tako pa država plačuje določen delež opravljenih načrtovanih gojitvenih in varstvenih del v obliki subvencij oziroma vzpodbud za nujno potrebna gojitvena in varstvena dela v gozdu. Spomladanski in jesenski čas sta zelo primerne za gojitvene ukrepe. Če vreme dopušča, je možno kvalitetno opraviti vsa dela tudi v oktobru in novembru. V tem času lastniki že zaključujejo delo na negozdskih površinah in se lažje posvetijo svojemu gozdu. Žal pa je proračunsko leto krajše od koledarskega, saj morajo biti vsi obračuni opravljenih gojitvenih in varstvenih in drugih del pripravljeni za dokončni obračun že v novembru. Zato je potrebno čimprej opraviti načrtovana gojitvena in varstvena dela v okviru planiranih finančnih sredstev, katerih pa je na žalost vsako leto manj. Opravljena gojitvena dela, tako v zasebnih kot državnih gozdovih, mora revirni gozdar pregledati in opraviti prevzem teh del. To pa je osnova za obračun opravljenih del. Poleg izvedbe gojitvenih del pa poteka v jesenskem času v naših gozdovih bolj intenzivno tudi sečnja. Dreveje mora revirni gozdar v dogovoru z lastnikom gozda označiti z rdečo barvo in žigom za označbo (v državnih gozdovih obvezno), posek pa tudi evidentirati. Pripravljeni pa morajo biti pred izvedbo tudi objekti za prvo in drugo redčenje (nega letvenjakov in drogovnjakov). Omejena proračunska denarna sredstva za barvo za označevanje drevja, katere nam že primanjkuje, pa neposredno lahko vplivajo na slabšo izvedbo omenjenih del nege (slabša priprava objektov). Kljub padcu srednje dnevne temperature v septembru, razvoj podlubnikov še ni zaustavljen.

Pojavljajo se jesenska žarišča lubadark. Zato bodimo pozorni na morebitno sušeče se drevje, saj pripomore takojšnja sanacija - žarišče lubadark - k zmanjšanju števila podlubnikov v naslednjem letu.

Pod Turjaško lipo se je hladila tudi Turjaška Rozamunda.

Gostje iz vse Slovenije na enem od mnogih žarišč lubadark po jelovem lubadarju v Gozdno gospodarski enoti Stojna (OE Kočevje). Foto ▲ Gorazd Mlinšek

GA GA GA GA GA GA GA GA GA GA GA GA

Pojav sušenja vrhov smreke v Koprivni in Topli je upočasnen, močno poškodovane smreke pa se sušijo naprej.

V avgustu nabrane vzorce poškodovanih vej smreke v Topli in Koprivni so pregledali na Gozdarskem inštitutu v Ljubljani. Magister Dušan Jurc je ob pomoči svoje boljše polovice dr. Maje Jurc pri pregledu in analizi gliv v poškodovanih vzorcih ugotovil naslednje (nekatero ugotovitve in napotila za nadaljnje uprepanje iz poročila "Sušenje smrekovih vrhov v Topli in Koprivni na Koroškem"):

- podoben pojav sušenja vrhov smreke, macesna in rdečega bora je bil površinsko obsežnejši (območje Plata nad Mežico) v letu 1984;
- sušenje vrhov naj bi sprožila suša,

na nadaljnje sušenje pa naj bi vplivali tudi drugi dejavniki kot so: naselitev posameznih gliv in podlubnikov, okuženost sestojev s smrekovo rdečo trohno, poškodovanost sestojev po izgradnji gozdne prometnice in spravi lu lesa, zmanjšanje relativne vlage na izpostavljenih delih pobočij.

Priporočila: zaradi naselitve malega smrekovega lubadarja je potrebno poostriži nadzor nad podlubniki (postavitev kontrolno - lovni Theysenovih pasti), nujno izvajati popolni gozdni red - kupi vej z debelim koncem v sredini). Dreveje, katerih premer suhih vrhov ni večji od 10 cm, bo po vsej verjetnosti poglodal žive veje in nadomestni vrh. V kolikor je večji del krošnje odmrli, je najustreznejše drevo čim hitreje posekati, da ohranimo vrednost lesa.

Razmišljati bo potrebno o dolgoročnih ukrepih za izboljšanje zdravstvenega stanja in stabilnosti pregledanih gozdov.

GA GA GA GA GA GA GA GA GA GA GA GA

V semenskih sestoji in izven njih smo gozdarji javne gozdarske službe izvedli pregled semenenja listavcev. Letošnji obrod listavcev razen bukve v določeni nadmorski višini je slab. V oktobru bomo spremljali in kontrolirali nabiranje semena - na našem območju pogodbeno opravlja dela drevsnica Omorika - kjer je obrod močnejši.

GA GA GA GA GA GA GA GA GA GA GA GA

Vodje gojenja in varstva gozdov na območnih enotah smo še po sestanku oddelka za gojenje gozdov dne 12. 9. v kočevskih gozdovih skupno ogledali sanacijo po jelovem lubadarju napadenih gozdov. Od februarja do septembra je bilo potrebno posekati 61.000 m³ sušečih drevles. Zaradi vodozbirnega območja so napadene veje in sečne ostanke sežigali, hlodovino pa takoj odpeljali na lupilno linijo.

GA GA GA GA GA GA GA GA GA GA GA GA

Na gozdnih učnih poteh izvajamo vzdrževalna dela, saj so te poti v lepih jesenskih dnevih močno obiskane.

Ob Mednarodnem letu gora je bila organizirana velika prireditel na Lisci. 14. septembra se je predstavil na tem srečanju tudi ZGS s predstavitev vodnikov po gozdnih učnih poteh. Udeleženci so si lahko ogledali tudi naše štiri vodnike (GUP Zelena pot Tešarje, GUP Stari grad, GUP Pistrov grad, GUP Navrški vrh).

GA GA GA GA GA GA GA GA GA GA GA GA

24. 9 smo pripravili za norveške gozdarje strokovno ekskurzijo po radelskih gozdovih. petindvajset norveških gozdarjskih strokovnjakov so sprejeli gozdarji KE Radlje, katerim sta se pridružila tudi nekdanja sodelavca Hubert Dolinšek in Drago Zagorc. Norvežani so pri nas zaključili strokovno potepanje po gozdovih Italije, Avstrije in Slovenije. Presenečeni so bili nad gospodarjenjem v naših gozdovih in nas opomnili na lepote naše gozdne krajine. ▲

LOVSTVO LETA 1922 IN DANES

TONJE PRIDIGAR, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Evolucija živalstva je povzročala različna razmerja in odvisnosti pri zastopanosti, širjenju, številčnosti, prehrani, preživetju, tekmovanju in drugo. Na dogajanja je pomembno vplival tudi človek. S spreminjanjem in uničevanjem življenjskega okolja ter zasledovanjem preozko postavljenih ciljev je močno vplival na vrstno raznolikost in gostoto populacij posamezne živalske vrste. Posledice takšnega gledanja in obravnavanja divjih živali so, da so z določenega prostora izginile živalske vrste, ki so bile človeku konkurent pri pridobivanju prehrane ali lovno posebej zanimive.

Prihajalo je do načrtnega in sistematičnega iztrebljanja divjih živali, kar je povzročilo izginotje s prostora Slovenije (Kryštufek 1991) risa v drugi polovici 19. stoletja, jelenjadi prav tako v 19. stoletju in divjega prašiča pa že po letu 1770. Na razširjenost divjega prašiča v Sloveniji je bistveno vplivala odredba cesarice Marije Terezije iz leta 1770, ko je ukazala zatreti divjega prašiča v prosti naravi.

Podatki za Koroško kažejo, da je medved izginil med leti 1850 in 1884. Ponovno se pojavlja po letu 1950. Zadnji volkovi so bili ustreljeni na Pohorju med leti 1953 in 1957, od takrat dalje jih nismo zaznali. Kdaj je izginil ris ni znano, ponovno se pojavljajo posamezne živali po naselitvi v Avstriji, ki je bila v letih 1977 in 1979. Vidra, kazalec čistosti voda, je izginila po letu 1963, v veliki meri tudi zaradi intenzivnega lova. Po nekaterih informacijah se vidra v zadnjem obdobju, vendar zelo poredko, pojavlja na reki Dravi, ki pa je tako onesnažena, da v njej ne more živeti. Jelenjad in divji prašič sta poselila skoraj celoten prostor v zadnjih tridesetih letih.

Prikazani so podatki za ekološko najbolj vplivne živalske vrste. Človek je pomembno vplival tudi na ostale divje živali. Mnoge so postale redke in ogrožene ali so izginile.

Številčnosti večine divjih živali

ni jereb so zaščitene vrste divjadi in jih ne lovimo.

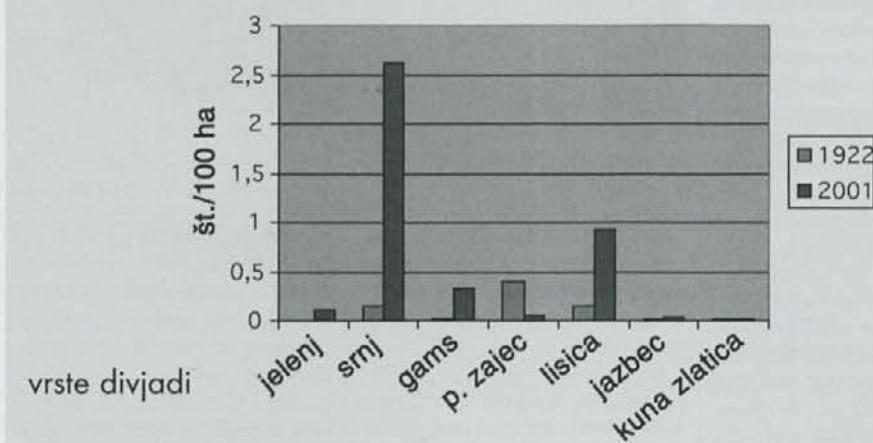
Glede na leto 1922 je najbolj izrazit porast odstrela pri parkljasti divjadi. Pri jelenjadi je večji 93 krat, gamsu 23, srnjadi 14, sledijo lisica skoraj 7, jazbec 2 in raca mlakarica 1,4. Odstrel je nižji pri poljskem zajcu več kot 10 krat in kuni zlatici skoraj 1 krat.

Za živalske vrste, ki ni bilo možno narediti primerjave za Koroško, je prikazano stanje za Slovenijo in znaša indeks povečanja odstrela glede na leto 1922 pri divjem prašiču kar 431, jelenjadi 125, medvedu skoraj 12 in volku 0,4.

Najbolj nazadovale so živalske vrste, katerim je življenjski prostor kmetijsko okolje. Sedanje, okolju neprijazno kmetovanje, je izločilo jerebico in prepelico, poljski zajec ter še

Število odstreljene divjadi v letu 1922 in 2001

Leto	Vrste divjadi							
	Jelenjad	Srnjad	Gams	Divji prašič	Poljski zajec	Divji petelin	Ruševce	Gozd. jereb
1922	1	169	12	-	440	43	11	82
2001	93	2286	277	85	43	-	-	-

Odstrel na 100 hektarov površine lovišča v letu 1922 in 2001

v naravi se ne da ugotoviti. Pri lovnih vrstah nam višina odstrela daje približno stanje populacij. Večji številčnosti praviloma sledi večji odstrel. Trendi odstrela nam kažejo ali je populacija v rasti, stagnaciji ali v upadanju.

Za potrditev teze, kako odločilen je človeški vpliv na zastopanost divjih živali v okolju, je v nadaljevanju prikazana primerjava odstrela divjadi leta

1922 in 2001. Podatki za leto 1922 so iz članka Lovstvo v Sloveniji, avtorja ing. Antona Šivica. Ker se površine takratnih okrajev Prevalje in Slovenj Gradca ne prekrivajo popolnoma z današnjim območjem Koroške, je prikazan odstrel s številom na 100 hektarjev lovne površine, za nekatere vrste divjadi pa tudi v absolutnem številu.

Divji petelin, ruševce in gozd-

nekater druge divje živali pa so postale zelo redke.

Kar precej živalskih vrst danes ne lovimo več. Leta 1922 je bilo na Koroškem lovnih 14 vrst sesalcev (jelenjad, srnjad, gams, zajec, lisica, jazbec, dihur, hermelin, podlasica, kuni, divja mačka, vidra in veverica) ter okoli 25 vrst ptičev (veliki petelin, ruševce, gozdni jereb, poljska jerebica, prepelica ter razni

golobi, sove, ujede, vrani, pobrežniki, močvirniki in race). Danes je lovnih pet vrst ptičev (raca mlakarica, fazan, siva vrana, šoja in sraka) ter 11 vrst sesalcev, od tega je 9 domorodnih (jelenjad, srnjad, gams, divji prašič, lisica, jazbec, kuna belica, kuna zlatica in poljski zajec) ter dve tujerodni vrsti (muflon in pižmova).

Od ekološko najbolj vplivnih vrst, divjega prašiča na Koroškem leta 1922 sploh ni bilo, srnjad in gams zelo redka, jelenjad pa le posamezna.

Divjad so držali zelo na kratko. Bila je maloštevilčna, saj je bil odstrel v celotni regiji približno tolikšen, kot znaša sedaj približno povprečje v eni lovski organizaciji.

Precej drugačna od današnje je bila tudi organizacija lovstva. Leta 1922 je delovalo na tem prostoru kar 153 lovskih organizacij, s povprečno povr-

šino okoli 700 hektarov. Danes je 25 lovišč s povprečno površino skoraj 4.000 hektarov. Prevladovala so zakupna občinska lovišča na skoraj 75 % površine. Na okoli 25 % površine so delovala lastna lovišča s površino od 115 hektarov naprej. Velika razdrobljenost je imela pomemben vpliv na številčnost divjadi. Spominjam se pripovedovanja očeta in deda, ki je bil v tem času tudi lovec. Zaradi bojazni, da ne bi prešla v sosednje lovišče, so v malih zasebnih loviščih organizirali npr. lov na srnjad takoj, ko so jo zaznali v lovišču. Še huje se je godilo »škodljivim živalskim vrstam«. Večina sploh ni imela lovopusta, na svojem posestvu jih je lahko lastnik sam pobil. Nanje je bil dovoljen zelo neetičen način lova. Zelo uspešno so lovili npr. lisice spomladi in v jeseni v času oranja. Pasti stopalke, ki so prijele žival

za nogo, so nastavljali v zadnjo brazdo, še isti večer, ko so orali.

Precej je bilo krivolova. Marškomu je bil nuja za preživetje ali kljubovalnost napram gospodski. Divjega lova je vse več tudi danes, vendar s popolnoma drugo vsebino, ko je v ospredju le to, koliko in s kakšnimi trofejami se lahko nekdo postavi.

Pisec članka z leta 1922 s posebnim ponosom omenja gamsa, ki je takrat živel le na najvišjih gorah ter divjega petelina in ruševca. Za divjega petelina piše, da živi povsod, od najnižjih do najvišjih gozdov in da se širi v nižje lege, ruševca pa ostaja na zgornji gozdni meji. Žal, je pri divjem petelinu danes stanje mnogo slabše. Ohranil se je pretežno le še v svojem optimumu, v višinskih gozdovih. Temu primerno pa se je znižala tudi številčnost.

Velika razlika je tudi pri obravnavanju divjih živali. Danes je veliko kompleksnejša. Poglavitni cilj je ohraniti in povečati biotsko raznovrstnost, kar pomeni skrb za večanje rastlinske in živalske pestrosti, ob ohranitvi kulturne krajine. Ohranitev kulturne krajine nam narekuje, da moramo doseči in ohraniti usklajenost populacij divjadi z okoljem in populacijami med seboj. Zato obravnavamo divjad kot populacijo v njenem življenjskem okolju, saj je možna trajnostna raba teh naravnih dobrin le na tak način.

Razlike med letom 1922 in današnjim časom so občutne in raznovrstne. Na vidiku so nove spremembe. Pričakujemo sprejetje nove zakonodaje s področja lovstva in upamo, da bo pri vsebini odtehtala stroka in ne politika. ▲

PRI KLAVŽU V JAVORJU JE GORELO

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Ogenj požira Klavževo gospodarsko poslopje. Foto Drago Burjak

Klavževa kmetija v Javorju nad Črno na Koroškem je srednje velika koroška kmetija. Na njej že vrsto let ob pomoči svojih najbližjih marljivo gospodari Filip Klavž. Ukvarjajo se z živinorejo, zelo dobro pa gospodarijo v gozdu. Zelo vestno skrbijo za svojo zeleno "drevesno banko", saj se zavedajo, da brez gozda na strmih pobočjih ne bi mogli preživeti. Ohranjen gozd jim daje občutek varnosti pred morebitno nesrečo.

Da nesreča nikoli ne počiva, so se Klavži prepričali 28. avgusta letos. Med spravljanjem sena na skedenj je ogenj zajel in popolnoma uničil sodobno opremljeno Klavževo gospodarsko poslopje. To je bil na Klavževi domačiji že drugi požar. Septembra 1951 jim je med spravilom sena razneslo bencinski motor. Izbruhnil je požar, ki jim je prav tako uničil prvotno gospodarsko poslopje. Letošnji požar je po navedbah strokovnjakov (uradni zapisnik) povzročilo brušenje in iskenje kamna ob rezilo rezalnega stroja. Domačim gasilcem PGD Črna (Prostovoljno gasilsko društvo) so pomagali s posadko in cisterno gasilci PGD Mežica, PGD Prevalje ter PGD Ravne z dvema cisternama. Gasilo je 50 gasil-

Sanacija požarišča

Foto Gorazd Mlinšek

cev. Takoj pa je priskočilo Klavževim na pomoč 20 sokrajanov iz Javorja. Gasilec je uspelo rešiti pred ognjeno stihijo sosednje objekte v neposredni bližini, iz ognja so rešili tudi nekaj kmetijskih strojev. Na srečo so bile krave na paši, na žalost pa so bili opečeni prašiči.

Gasilci so dovažali vodo s cisternami od Kavnika, Kavšaka in iz Črne. Porabili so 200 m³ vode. Ponovno je bila potrjena pomembnost že obstoječih vodnih hidrantov in zajetij ter nujnost izgradnje novih na podeželju (tudi na samotnih kmetijah).

Klavževi se zahvaljujejo vsem za nesebično pomoč tako pri gašenju kot pri nadaljnji sanaciji pogorišča in ponovni izgradnji hleva. Hvala lepa gasilec, sorodnikom, še posebno sosedom in drugim, ki so in še na svoj način pomagajo Klavževim.

Tudi gozdarji se zavedamo, da bo zaradi ognjene nesreče potreben močnejši poseg v dobro varovan in negovan oškodovančev gozd. S strokovno pomočjo je in še bo revirni gozdar pomagal, da lastnik in gozd zaradi nujnih večjih materialnih potreb ne bosta utrpela škode. ▲

PRISLUHNI LA SVA PETJU DIVJEGA PETELINA

Tekst in risbe ALOJZ SIMETINGER

Ura je bila tri po polnoči. S prijateljem lovcom Francem sva bila sama v avtomobilu, zatopljeni vsak v svojo misel. Avto je hitro zapuščal ovinke; mimo šole ob strugi Mislinje sva pridobivala na višini. In že sva bila v Komisiji. Na nekoliko bolj položni poti je stala na cesti košuta. Avto je obstal, košuta se je zagledala v svetlobo avtomobilskih luči, njene oči pa so naju obsijale kot dve lučki. Naredila je še nekaj skokov po cesti in izginila v temo. Kmalu je bila za nama Jurjeva ravna, po nekoliko zapuščeni kamniti cesti sva vendar prispela na cilj.

Iz soteske pri izviru Mislinje mi je zavel svež zrak v lice. Tiho je plul po dolini, kakor najin korak po kolovozu. Nobenega oblaka, nobene lise ni bilo na nebu, v jutranjo temo so se dvigale visoke smreke, ena sama čista na gosto v zvezdah trepetajoča dlan, proti severu pa se je razkazoval veliki voz s severnico. Obstala sva na kolovozu in prisluhnila. Potihoma mi je Franc dejal, da sva še prezgodnja. Korakoma sva se dvigala po strmini, spremljal sem njegov korak, da je bil čim manj slišen, palice sva obrnila na leseno stran konice. Spregovorila nisva besedice, pogovarjala sva se samo z rokami. Nemo sva obstala pod drevesom. Zvezde so počasi ugašale. Temni obrisi gozda so rasli od bregov v vedno razločnejših črtah. Vrh gore se je rodil iz belega spomenika na Jezerskem vrhu. Na vzhodu je bledele nebo, prihajala je zarja. Okrog in okrog je iz zemlje čudovito puhtelo; to je bilo rojstvo novega jutra. Dehtelo je po svežem in v nemem molku sva čakala, da zadoni tisti mogočni "K l a k".

Najin prostor je bil zelo ugoden. Pred nama so se jase odpirale v mraku in nama kazale pot. Zopet se ustaviva; tja, je zamahnil z roko Franc. Njegov oster vid in dober čut je pokazal, v katero smer naju vodi petje kralja ptičev. Vedno glasneje in pogostejše se je oglašal njegov glas pred brušenjem. Kitice njegovega petja so bile zelo kratke, najini naskoki so bili le dva koraka. Zopet sem napačno stopil na tisti del zemlje, ko vejica počí. Obstal sem na eni nogi, le na palico sem bil oprt. Občutek sem imel, da me Franc gleda, ker je slišal moj korak. Petelin je prenehal peti in poslušal z dvignjeno glavo ter oprezal z napetim vratom. Toda, okrog in okrog je bil grobni mir, pozabil je na nemir in ugasnila je jeza. Zopet mu je zaigrala želja po njegovi melodiji, razprl je krasoto svojega perja, nakar je ponovno zadonela njegova pesem.

"Še nekaj korakov", sem si potihem želel. Petelin je pel za držano, nama pa so uspeli naskoki. Franc je stal na dobrem stojišču, moj položaj pa ni bil najbolj ugoden in bi težko zdržal. Pri naslednjem brušenju sem hitro prestopil tako, da sem gledal v smer, kjer je petelin pel. Srce mi je močno utripalo. Kakor okamenel sem gledal v tla. In zopet "pluk, pluk, pluk" in ga zagledam. Na iztegnjeni veji stare smreke je stal v tem hipu miren kot naslikana črna ptičja senca v mraku. Toda, midva nisva trenila z očmi in dihala sva brezslušno. Na enkrat slišiva "škof, škof, škof", petelin odleti. "O nesreča, najinega užitka je konec", pomislim. Pogled za plavajočo črno senco ni bil dolg. Kakor na gledališki oder sva udobno spremljala njegov vzlet. Močna

veja košate smreke je bil njegov pristanek, za nekaj trenutkov je ostal miren, stegoval je vrat in motril okolico. Počasi je začel dvigati noge in se v svoji kraljevi hoji sprehodil po veji. Vznemirjen je pretresal svoje bujno perje, razprl pahljačo in se zamišljen sprehodil po veji. Od daleč se je oglašil kos, nekajkrat zažvižgal, za hip je umolknil. Ko je zopet zapel, se je oglašil ves ptičji zbor, zapel je vsak grm, iz vsake drevesne krone je donela pesem. To je bil zbor gore, ki je oznanjal novo jutro.

Naenkrat je petelin utihnil, povsili je perut, priklonil glavo, kakor bi imel težke misli o ljubezni na kokoške, katere se mu ne oglašajo več. Njegove ženice že trdno sedijo na gnezdih, grejejo obilico jajc in pričakujejo nov zarod. One ne slišijo več pesmi o ljubezni. Petelin je zopet začel natezati vrat in nenehno drobil svojo pesem, razprostrl je svoja krila, našopiril rep v pahljačo in se z veličastno kretnjo obrnil proti nama. Vrhovi dreves so bili že osvetljeni od sonca. Z vso svojo lepoto se je poklonil in še zapel v pozdrav vzhajajočemu soncu. Ob pristnem, krasnem prizoru se mi roka ni ustavila, ko sem dvignil foto-aparat in sprožil. Petelin je obstal, poslušal z dvignjeno glavo in oprezal z napetim vratom. Veja se je majala in gugala. Petelin se je nestrpno pomikal po veji sem in tja ter burno natolceval svoj klak, klak. Obrnjen je bil v drugo smer, tako da sem lahko hitro popravil svoj sedež za bolj udobno sedenje in gledanje petelina. Petelin ni odnehal, še naprej nama je poziral, razkazoval svoje bogato, od sonca osvetljeno perje, se priklanjal dnevu, pel v zboru svojih

prijateljev kot ptičji kralj. Nato je še enkrat razpel pahljačo peruti in mirno odletel. Po njegovem vzletu sva samo gledala za črno črto, katera se je izgubila med košatimi vejami smrek. Rahlo sva zaploskala in se zahvalila naravi za tako čudovito predstavo. Po poti nazaj, do najinega avtomobila, sva v sončnem dnevu opazovala naravo. Tam okrog izvira Mislinje pod Roglo oživljajo studenci z vso močjo. Iz ruše curlja voda, ki mirno teče, rahlo šumi in povečuje tok Mislinje. Po nekaj minutah sva prispela v samotno Komisijo. Franc je parkiral avto, nato pa izbral prostor za malico med cvetjem gorskih češenj. Usmerila sva pogled v prečudoviti svet, kjer sva pričakala jutro. Domačini pravijo temu kraju Polivc. Ko sem tako opazovala gozdni gorski svet od Gradišča, Turna do Kraguljšča, me je marsikaj zanimalo in sem dal besedo Francu. Človek, lovec, z bogatimi izkušnjami o življenju in lovu mi je pripovedoval o svojih lovskih pripetljajih, ki jih je doživel. Najbolj so me zanimali smešni prizori, ki jih je doživel z lovskimi gosti, vendar je bil zelo obziren in ni imenoval imen. Ena izmed takih zgodb je bila o gostu, ki se mu je zdelo predalet, da bi šel sam na lov in je zapovedal kar Francu, naj mu ustrelj petelina. To je tudi storil. Danes pa je zatrdil, da ne bi nikogar več peljal tako daleč, da bi sprožil strel na tako čudovitega ptiča, divjega petelina. Tudi mene je prevzelo čustvo, v katerem je bila grenka kaplja. Po obilnem zajtrku v prečudoviti naravi pohorskih smrek, cvetočih gorskih češenj, sva se poslovila od Komisije in si rekla: "Drugo leto na veselo svidenje." ▲

FRANC JURAČ

V slovenski prestonici je 5. septembra pod parolo: "Ni prihodnosti brez kmetijstva" potekal doslej največji shod slovenskih kmetov in prebivalcev podeželja. V belo Ljubljano so prišli kmetje, bilo jih je okoli šest tisoč, poleg mladih tudi starejši, z berglami in opirajoči se na palice. Doma so pustili delo in odšli na kmečki punt, na katerem so hoteli opozoriti na številne težave in na negotovo prihodnost, ki jih čaka ob vstopu v Evropsko unijo.

Na shod niso prišli zato, ker bi želeli ugodno življenje z malo dela in visokim standardom. V Ljubljano so prišli zato, ker imajo zemljo in jo radi obdelujejo, tako pa je v pozdravnem nagovoru zbranim povedal predsednik Kmetijsko-gozdarske zbornice Peter Vrisk in nadaljeval: "Pred parlamentom so se zbrali kmetje iz vseh koncev Slovenije, da bi resno opozorili na resne težave, s katerimi se srečujejo. V Sloveniji je vsako leto na novo opuščeno okoli 250 kmetij in slovenski kmetje ne bi bili radi podobni svoji državi, ki tujcem prodaja najboljše podjetja. Naši moderni preroki na pamet poznajo evropsko zakonodajo, na javnih mestih razlagajo svoje molitvice in zviška gledajo tiste, ki smo nezaupljivi do evropskih formul o uspehu. Veliko naj bi bilo takih, ki govorijo tudi o veličini, vse kar je "naše, domače, preizkušeno, pa nič ni vredno, zato se noben naš ključni politik ne pogloblja v realnost slovenskega kmetijstva..."

Kmetje mislijo, da bo vstop v Evropsko unijo lahko pomenil katastrofo tako za kmete kot za celotno slovensko družbo, če država ne bo izpolnila njihovih zahtev. Za vstop mora biti zato doseženo soglasje vseh, vstop v Evropsko unijo mora biti zato odgovor večine Slovencev, saj bodo le tako ohranili svojo identiteto.

Na govorniškem odru so se nato zvrstili še številni govorni-

Koroški kmetje na shodu v Ljubljani

Foto ▲▼ Franc Jurač

Peter Vrisk, predsednik KG Zbornice Slovenije: "Tu v Ljubljani smo zato, ker imamo radi zemljo..."

Trije Trbonjčani na shodu: Peter, Simon in Roman.

ki, ki so opozorili na težave v posameznih dejavnostih in na senčne strani kmečkega poklica. Protestniki so se s stotinami transparentov nato napotili po ljubljanskih ulicah pred stavbo slovenske vlade, kjer so predsedniku vlade dr. Janezu Drnovšku izročili protestno noto, po vrnitvi pred parlament pa je predstavnik kmetov sprejel predsednik državnega zbora Borut Pahor, ki je povedal, da bodo ustrezne službe proučile zahteve kmetov, državni zbor pa je sprejel v sedanjem mandatu kar enajst zakonov, ki so povezani s kmetijstvom, in tudi to kaže na odgovoren odnos poslancev do vprašanja kmetijstva.

S konjsko vprego mimo slovenskega parlamenta.

DAN ZADRUŽNIKOV NA RADGONSKEM SEJMU

MIRKO TOVŠAK, oec.

Letošnji, jubilejni 40. mednarodni kmetijsko - živilski sejem je bil rekorden po številu razstavljalcev, čeprav se obiskovalci sejma, ki že vrsto let sledimo njegovemu utripu, nismo mogli znebiti vtisa, da je bilo na sejmu veliko manj razstavljalcev, ki propagirajo prodajo opreme in reprodukcijskega materiala za kmetijstvo in da je sejem vse manj samo kmetijski.

V razstavnih prostorih, ki so bili nekoč namenjeni izključno za predstavitev opreme in materiala za kmetijstvo, je bilo vse več drugih razstavljalcev, od prodajalcev raznovrstnih avtomobilov, tehničnega blaga za potrebe industrije, do obrtnikov, da o okrnjenosti tako imenovanih "kramarskih stojnic" in stojnic domače in umetne obrti, sploh ne govorimo. Slabši položaj kmetijskega področja se odraža tudi v manjšem interesu razstavljalcev, saj večjih investicij v kmetijstvo v zadnjem času skorajda ni. Zato organizatorji sejma beležijo iz leta v leto manjše število obiskovalcev, kajti daleč nazaj so leta, ko so na sejmu našli tudi preko 200.000 obiskovalcev.

V času sejma v Gornji Radgoni pa je bilo ne glede na to več spremljajočih prireditev, od raznovrstnih posvetov, sestankov in predavanj, vsako leto pa Zadruga na zveza na dan zadrugnikov pripravi tudi proslavo, na kateri podelijo zadruga priznanja zadrugam in posameznikom, ki so veliko prispevali k utrjevanju zadrugne ideje širom Slovenije.

Letošnja proslava je bila v znamenju priprav na organiziran protestni shod, ki naj bi prebivalcem Slovenije predstavil slab položaj kmetijstva v zadnjem času. Zaradi tega se tudi predsednik Zadrugne zveze Slovenije in predsednik Kmetijsko - gozdarske zbornice Slovenije Peter Vrisk ni mogel izogniti kritičnim besedam kljub temu, da prireditev temu ni bila namenjena. V prvih vrstah je sedel tudi minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Franci But, ki je slišal kar lepo vrsto kritičnih besed na račun dela vlade in njene mlačnosti pri zaščiti kmetijstva ob vstopu v Evropsko zvezo. Njegove besede, da se mora naše kmetijstvo pač soočiti s konkuren-

Kongresna dvorana na sejmu je komajda sprejela vse udeležence proslave.

Ekipa, ki je predstavljala Koroško kmetijsko - gozdarsko zadrugo na prireditvi. Foto ▲▼ Mirko Tovšak

co na evropskih trgih, niso bile prepričljive, saj vsi vemo, kakšne so lahko primerjave s kmetijstvom v Holandiji, Nemčiji ali na primer v Franciji, kjer se ne soočajo s problemom razdrobljenosti kmetijstva, pa tudi naravne danosti za kmetijstvo so v teh deželah bistveno boljše kot pri nas. Veliko kritike je bilo tudi na račun zbirokratiziranosti postopkov za pridobivanje subvencij, prevelike zaposlenosti in s tem stroškov na ministrstvu za kmetijstvo in agenciji za kmetijske trge ter na račun predpisov, ki jih v zadnjem času uvajajo v veterini in so celo strožji kot so v večini evropskih držav.

Kljub kritičnosti pa je bilo slišati veliko pohvalnih besed na račun kmetov, ki so v preteklosti, pa tudi v sedanjih razmerah uspevajo ohraniti podeželje in njegovo poseljenost in s tem lepoto naše krajine. Veliko so k temu prispevali tudi zadrugniki, ki so se že predavnimi leti pričeli povezovati, da bi lahko kljubovali prodoru takratnega tujega kapitala na slovensko območje. Peter Vrisk je ob tem dejal: "Kar se dogaja v zadnjem

Jože Uršej prejema zadrugno priznanje iz rok predsednika Zadrugne zveze Petra Vriska.

času ob prevzemu najboljših delov gospodarstva v tuje roke, nas še toliko bolj prepričuje, da morajo tudi zadrugniki še bolj strniti svoje vrste in se upreti takšnemu pritisku, kajti tudi v našem kmetijstvu in živilski industriji vse bolj čutimo te vplive in le preko organiziranih oblik se lahko upremo tem pritiskom."

Ob koncu prireditve so podelili zadrugna priznanja za prispevek k razvoju zadrugništva posameznikom, jubilejna priznanja pa še

Kmetijsko - gozdarski zadrugi Sloga Kranj za 40 let njenega delovanja in Mlekarski zadrugi Ptuj ob njeni 10. obletnici obstoja. Med dobitniki priznanj je bil tudi predsednik nadzornega odbora Koroške kmetijsko - gozdarske zadruge Jože Uršej.

V obrazložitvi so zapisali, da priznanje dobiva za večletno uspešno delo v organih upravljanja zadruge in za njegov prispevek pri razvoju trgovske dejavnosti v zadrugi. ▲

PRIHODNOST JE V EKOLOŠKEM KMETOVANJU

FRANC JURAČ

V zadnjih letih se je v Sloveniji število kmetij, ki sadijo, sejejo in redijo živali po strogih ekoloških predpisih, povzpelo že na 1250, preoblikovanje kmetije v ekološko pa traja vsaj dve leti in zahteva veliko znanja in truda.

Sedmega septembra letos pa je bil v Sloveniji prvi ekopraznik, na katerem so se predstavljali ekokmetovalci. Odprli so vrata svojim kmetij, na katerih so za vse, ki dvomijo o izpolnjevanju ekoloških meril in kakovosti tako pridelanih izdelkov, pripravili organizirane ogledne in nakup povrtnin in sadja. Med prvimi so pa ekološko pričeli gospodariti na Ledrovi kmetiji v Gmajni nad Slovenj Gradcem. Gospodar kmetije Anton Ažnroh pravi, da je začel ekološko gospodariti že leta 1995, čeprav se v kontrolo takrat ni

Ekopraznik na Ledrovi kmetiji na Gmajni

Foto Franc Jurač

bilo mogoče vključiti. "Tisto leto sem prevzel kmetijo in ko sem začel na njej gospodariti sem si najbolj želel, da bi prideloval zdravo hrano po principu ekološkega kmetovanja.

Ekokmetovanje zahteva veliko znanja in truda, toda vse to sem premagal in danes se že lahko pohvalim, da sem ob tem že izpolnil pogoje in sem pridobil zaščitno znamko "Biodar", ki jo

je po mednarodnih merilih razvila Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije. Takšna znamka pa mi veliko pomeni pri prodaji ekoloških pridelkov. Na kmetiji, ki obsega okoli deset hektarjev obdelovalne zemlje, pridelujem travnino za krave dojilje, preko dva hektarja je velik sadovnjak kjer pridelujem sadje, katerega bom začel sušiti. Na kmetiji pa že razmišljam o pre-

delavi mesa na domu, saj imam urejen izpust (urejena površina za gibanje ob hlevu, ki je živali dosegljiva vsaj 200 dni v letu).

Za predelavo mesa na domu sem obiskoval tudi tečaj, kar je za mene kot ekokmetovalca še posebej pomembno," pravi Anton Ažnroh, ki si ni zamen prisluzil oznako Biodar zaščitni znak ekoloških pridelkov, ki bodo iz leta v leto še bogatejši. ▲

RIČEK - TOTER (Camelina sativa)

MARTINA CIGLER

KARAKTERISTIKE RASTLINE:

Rastlina *Camelina sativa* je križana rastlina. Botanična klasifikacija gena *Camelina* lr vseva številne vrste in podvrste..

Kot kulturna rastlina se pojavlja v različnih oblikah, kot v poletni, zimski in vmesni obliki.

Razlike med temi oblikami so izražene v obliki in barvi listov, obliki cvetov in drugih posebnih znakih.

Fiziološke razlike so v glavnem odvisne od rasti in izdora rastline, vpliva letnega časa idr.

Ričkovo seme, vsejano v zemljo pod naklonjenimi pogoji (temperatura, vlaga) vzklije že v nekaj dneh. Začetna rast je osredotočena v vzdolžno korenino z razvejanimi koreninicami. Zgornji del rastline med začetno dobo rasti vsebuje rozetaste liste. Rozeta kasneje postane temelj za pokončno steblo s številnimi listi. V poznejši dobi rasti se popki rastline razvijajo z vrha. Cvetje je šopek pomarančnih bledorumenih cvetov približno 5 do 7 mm premera. Cvet je v glavnem samooplođen. Pestič v obliki hruške z vrhom prem. 2 do 3 mm vsebuje približno 15 ovalnih semen. V času zorenja in tudi

pozneje skladiščena semena nekoliko porjavijo (pordečijo).

Uporaba: Citirano iz knjige Francija BAVCA: »Nekatere postavljene in (ali) nove poljščine«.

Pridelovanje rička je osredotočeno predvsem na pridobitev olja, ki je splošno znano in cenjeno zdravilo.

Predvsem je to olje orientirano na področje Koroške in tu pridelovanje ponovno oživlja. Poleg Koroške ga v Evropi spet načrtno pridelujejo v Avstriji, Belgiji, na Nizozemskem in v Rusiji.

Seme rička vsebuje 33 do 42 % olja, katerega sestava je edinstvena. Olje je zelo bogato s polinasičenimi maščobnimi kislinami, mononasičenimi in nasičenimi

maščobnimi kislinami. Vsebuje manj kot 4 % sicer škodljive eruka kisline, manjši delež glukozinolatov ter vit. E.

V tradicionalni medicini so nekoč pekoče olje uporabljali za zdravljenje želodčnih težav in opeklin, pa tudi kot začimbo in v industriji.

Prisotnost nenasičenih maščobnih kislin potrjuje teorijo o zdravilnosti tega olja in nakazuje možnosti njegove uporabe v terapijah ulkusnih, kardiovaskularnih, avtoimunskih, karcinogenih, in kožnih obolenj ter pri diabetesu.

V zadnjem času se v sistem obdelavo tal brez pluga omenja kot ugodna prekrivna rastlina. Zaradi kompetitivnosti s plevi jo

še posebej uvrščajo v skupino rastlin za sonaravno kmetovanje. Prav tako ga prištevajo med nizko stroškovne rastline za zeleni podor.

Pridelovanje:

Rastna doba rička znaša 90 do 100 dni. Uspeva praktično povsod (tudi na večjih nadmorskih višinah, v sušnih in vlažnih podnebnih, na različnih teksturnih tipih tal).

V Sloveniji rastejo poleg navadnega rička še trije kultivarji rička in sicer: zobati riček, drobnoplodni riček, ali drobnoplodni riček, in rumeljski riček).

Izvorna rastlina za riček je divji riček, ki je bil pogost plevel na naših njivah in ob poteh. Rastlina je najbolj podobna lanu, zato so ga v nemško govorečih deželah imenovali nepravilni lan. V Sloveniji svojih potrjenih kultivarjev ni, omenimo lahko avstr. kultivar Iwa, CA 13X-17: idr.

Riček žanjemo, preden se lušči prično »prezati«, to je od sredine do konca julija. Glede na slovenske podatke lahko pridelamo od 800 do 1200 kg semena nma ha. (Cit. iz knjige F. BAVCA, Fakulteta za kmetijstvo Maribor). ▲

VAŽNO JE SODELOVATI - PA SKUPAJ DRŽATI!

NEVENKA KOTNIK

Mladi s podeželja, ki smo združeni v DPM Mislinjske doline, imamo to srečo, da se znamo kljub hitremu življenjskemu tempu, ko vsak brzi po svojih vsakodnevnih tirih, organizirati in se kot enotna skupina udeležujemo raznih prireditev- resnih, pa tudi tistih bolj za zabavo.

Letos si je naša ekipa na regijskih kmečkih igrah priborila vstopnico na državne, ki so se v mesecu juliju odvijale v Zburah na Dolenjskem. Sodelovalo je preko 20 ekip iz cele Slovenije, ki so se pomerile v čim bolj domiselni predstavitvi domače pokrajine, v košnji, grabi, v vrtenju in prenašanju bal, v smučanju na travi in v igri presenečenja. Tu so se morale tekmovalke izkazati v ravnotežju, ko so po ozkih čokih prenašale vodo in morale pri tem paziti, da se čim manj vode polije preko roba.

Po napornem, vročem dnevu so najboljšim podelili nagrade in priznanja in razglasili zmagovalce. Naša ekipa je bila po vseh igrah na odličnem 6. mestu.

Najboljša pa je bila letos ekipa DPM Dravske doline iz

Vuzenice, kjer bodo naslednje državne igre.

Po podelitvi pa so nas navijače in tekmovalce do onemoglosti zabavali še ČUKI, ki so s svojim nastopom bodrili vreme, da se ni ulila nevihta.

Da nismo večji samo v kmečkih opravilih, smo se dokazali tudi na športnih igrah, ki so se konec julija odvijale na kmetiji Trot na Zelenbregu, kjer so se naši fantje pomerili v nogometu.

Pomerilo se je 6 ekip, od teh tudi 6 članov DPM Mislinjske doline, ki so se vztrajno borili s Šentanelci in Mežičani. Vendar se nasprotniki niso dali in so jih za las premagali.

Na igrišču je bilo divje. Vsi igralci so se postavili v kožo najboljših nogometašev svetovnega prvenstva in igrali vneto igro kot bi se šlo za lepe denarce.

Nazadnje so vse v kozji rog poslali zagriženi fantje DPM Strojna.

Naša ekipa je bila kljub porazu zadovoljna, daj se vedno držimo gesla: «Važno je sodelovati, ne pa vedno zmagati.» ▲

SPOMIN NA POLETJE

Na Šmrečnikovi kmetiji na Kozjaku pri Mislinji so imeli letos kosce.

Foto Milena Tretjak

ČEBELE V JESENSKEM ČASU

ČEBELARSTVO

JANEZ BAUER

Prvi jesenski vetrovi ohladijo ozračje in obarvajo gozdove v čudovite barve, od rumene do rjave. Narava se počasi pripravlja na zimski počitek. Tudi v čebeljem panju se je življenje umirilo.

Čebele so nahranjene in s polnimi sati predelane sladkorne raztopine pričakujejo hladne dni. Izletavajo še samo ob sončnih dnevih, ko se temperatura dvigne nad osem stopinj. Pa tudi pravega dela ni več zunaj. Medeni viri so presahnil, samo še redke grudice cvetnega prahu prinesejo za dopolnitev zimske zaloge. V tem času se število članov čebelje družine zelo zmanjša saj poletne pašne čebele trumoma umirajo. Svoje poletno poslanstvo so opravile, čebelji rod so zadovoljivo oskrbele za zimo in sedaj se poslavljajo in prepuščajo nadaljno skrb zimskim čebelam. Te zimske čebele, ki so poležene v septembru in oktobru morajo preživeti do marca in aprila prihodnje leto, zato jih ne smemo vznemirjati in obremenjevati. Ta mesec in naslednje mesece čebelar v čebelnjaku res nima več pravega dela.

Se pa s prvimi ohlaiditvami pojavijo tudi prvi prehladi. Prva pomoč je seveda žlička medu v mlačnem čaju, pa kaj ko je kozarec v omari prazen. Zato takoj pohitite do prvega čebelarja po kozarec odličnega domačega medu.

Prav v teh jesenskih mesecih se prodaja medu zelo poveča in to je tudi čebelarjevo glavno opravilo v teh dneh. Na prodajo se mora čebelar primerno pripraviti. Naše čebele nosijo zelo kvaliteten med in zato mu tudi dajmo veljavo, ki jo ima po svetu. Natočimo ga v čiste kozarce in zaprimo z novimi pokrovčki. Taki s čebeljimi motivi so že marsikje na voljo. Vsekakor ne uporabljajmo starih pokrovčkov. Pokrovček od kozarca s kislimi kumaricami lahko tudi stokrat operemo, pa bo med še vedno dišal po kislih kumaricah.

Čebele nam prinesejo prvovrsten med, ki ga nato shranimo in prodamo potrošniku. Prav je, da se ob tem tudi predstavimo in na kozarec medu nalepimo tudi svojo nalepko. Na njej naj bo napisana vrsta medu, področje, kjer je bil med nabran, seveda pa ne pozabimo na svoj naslov. Zakaj bi se skrivali, raje bodimo ponosni na to, da lahko kupcu ponudimo tako kvaliteto živilo. Nekateri čebelarji se bodo potrudili še bolj in bodo med svojih čebel poslali na državno ocenjevanje. Takih čebelarjev bi moralo biti čimveč, saj naši medovi vedno dosegajo vrhunske rezultate. Kaj je lepšega, kot da kupcu ponudimo med, ki je na ocenjevanju dobil medaljo in s tem garantirano kvaliteto. Takšen med ima tudi svojo ceno, z njim bosta zadovoljna tako kupec, kot tudi čebelar. ▲

RAZSTAVA MALIH ŽIVALI V ŠMARTNEM PRI SLOVENJ GRADCU

DRUŠTVO GOJITELJEV MALIH ŽIVALI

VIHARNIK

Izdaja:

Gozdno gospodarstvo Slovenj

Gradec, d.d.

2380 Slovenj Gradec, Vorančev trg 1

Telefon: 88/ 43-332,

faks: 88/ 42-684

E-mail: viharnik@gg-sg.si

Direktor:

Silvo Pritrznik, univ.dipl.inž.gozd.

Odgovorna in glavna urednica:

Ida Robnik

Uredniški odbor: Ida Robnik,

Gorazd Mlinšek, Brane Širnik in

Marlena Humek

Likovna urednica in grafično

oblikovanje: Marlena Humek

Priprava za tisk:

Forma Hutter, Maribor

Tisk: ZIP CENTER,

Ravne na Koroškem

Vse pravice pridržane,

© Gozdno gospodarstvo Slovenj

Gradec 2002.

Fotografije © avtorji

Avtor fotografij na naslovnici

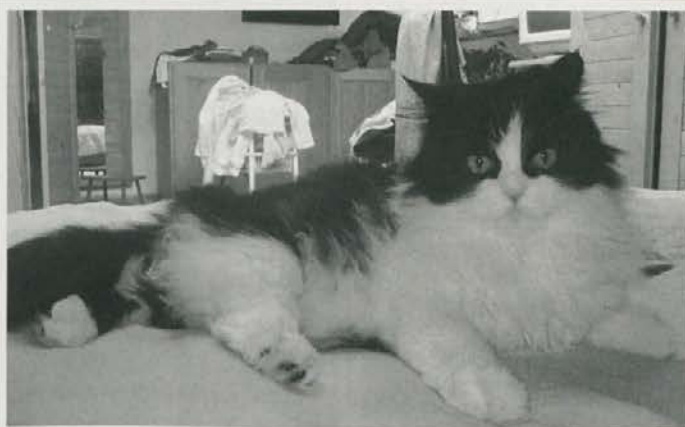
Ida Robnik

Društvo gojiteljev malih živali na Koroškem letos prireja že trinajsto društveno razstavo malih živali. Razstave organiziramo po raznih krajih Koroške pokrajine; tako jo bomo letos organizirali v Vrtnem centru Jehart v šmartnem pri Slovenj Gradcu od **23. do 28. oktobra 2002.**

Razstava bo postavljena v izredno lepem ambientu. Tako želimo pričarati košček domačega kmečkega dvorišča, ki je tudi že na današnjem podeželju preteklost.

Poleg društvene razstave pa bomo organizirali še 1. specialno razstavo slovenskih avtohtonih pasem. Zavedamo se, da moramo tudi mi storiti čim več za uveljavitev in zaščito slovenske avtohtone blagovne znamke še pred vstopom Slovenije v Evropsko skupnost. Na tej razstavi bomo predstavili poleg malih živali tudi posamezne primerke še drugih avtohtonih velikih živali. To bomo lahko izvedli po zaslugi našega gostitelja Jeharta, ki nam je velikušno ponudil svoje prostore, ki so izjemno primerni za takšno razstavo.

Vabljeni k ogledu razstave! ▲

Kuharski recepti:

CESARSKI ŠARKEJ

SESTAVINE:

15 dag surovega masla
6 rumenjakov
4 beljaki
8 dag medu
20 dag pšenične moke
11 dag kvasa
1/16 l sladke smetane
ščepec soli
vanilija

PRIPRAVA

Iz kvasa pripravimo kvasac, iz beljakov stepemo sneg in vse sestavine zmesimo v testo, ki ga dobro prenetemo in stresemo na model, potresen z olupljenimi, razpolovljenimi mandlji, kjer počasi vzhaja. Nato ga spečemo pri zmerni temperaturi.

*Želim vam
veliko uspeha
in dober tek.*

TETANUS ALI MRTVIČNI KRČ

Nada Kadiš, dipl. med. sestra v sodelovanju s strokovnimi sodelavci ZZV

Tetanus je huda akutna bolezen. Povzročja jo bacil *Clostridium tetani*, ki je v naravi zelo odporen, saj lahko v zemlji preživi tudi več let. Bacili so del normalne črevesne flore človeka in nekaterih živali (konj, krav, psov, mačk, podgan in piščancev), zato so prisotni praktično povsod. Okužba s tetanusom se pojavi običajno pri neimunizirani /s cepivom nezaščiteni/ osebi, ki se je ranila ali poškodovala.

Bolezen se pojavlja po vsem svetu, pogostejše v nerazvitih predelih, kjer zboleajo celo novorojenčki. V razvitih deželah je zaradi cepljenja, boljših higienskih razmer in boljšega zdravljenja poškodb in ran tetanus danes redka bolezen.

V Sloveniji beležimo letno 5 do 9 primerov tetanusa, kar predstavlja 2-krat pogostejše zbolevanje, kot je evropsko povprečje. Zadnja leta pri nas obolevajo starejše, necepljene osebe, ki so se okužile pri raznih kmečkih opravilih, pri delu na njivah in vrtovih in večina od njih je imela različne kronične razjede na spodnjih udih. Običajna vstopna mesta za okužbo so rane, gangrene, ogojki in igelni vbodi, bolezen pa je pogostejša v poletnih mesecih.

Čas od okužbe do prvih znakov bolezni je lahko en dan do nekaj tednov. Bolezen se lahko pojavlja v različnih oblikah, od blage lokalne do generaliziranih krčev po celem telesu. Slednja je najpogostejša in se neredko konča s smrtjo bolnika.

Tetanus je bolezen, ki jo lahko preprečimo s pravilno oskrbo rane in s pravočasnim cepljenjem. Cepivo je varno in tudi izredno učinkovito. V Sloveniji je cepljenje obvezno za vse državljane, vendar ga dosledno ne izvajamo. V otroštvu sicer opravimo primarno imunizacijo, s čemer zaščitimo otroka/mladostnika skoraj 100-odstotno za dobo 5 do 10 let. Po zadnjem cepljenju v 14. letu starosti, oz. pri srednješolski mladini v 18. letu, bi bilo potrebno ohranjati odpornost s t. im. poživitevimi odmerki vsakih 10 let, kar pa se v praksi ne izvaja. Ravno zaradi te nedoslednosti moramo v kasnejši dobi vsakega poškodovanega na koži obravnavati individualno, da ga po potrebi zaščitimo proti tetanusu ali pa ga obvarujemo nepotrebnih cepljenj.

V praksi izvajamo cepljenje v primeru poškodbe kože, seveda, če poškodovani poišče zdravniško pomoč. Žal pa se pogosto dogaja, da prav starejši ljudje, pri katerih je od cepljenja preteklo že več kot 10 let, oz. sploh niso bili cepljeni, redko obiščejo zdravnika zaradi manjše, nepomembne praske. Tisti, ki pa le obiščejo zdravnika, morajo prejeti 3 odmerke cepiva proti tetanusu (prvo ob poškodbi, drugo čez 1 mesec in tretjo čez 6 mesecev) in še 1 dozo imunoglobulina.

1. KAKO PREPREČIMO BOLEZEN?

Cepljenje pred poškodbo!

Ker je najzanesljivejša zaščita pred nevarno boleznijo cepljenje pred poškodbo, priporočamo dosledno izvajanje cepilnega programa. Za primarno imunizacijo v otroštvu skrbijo otroški in šolski dispanzerji, po tej dobi pa bi bilo najbolje, da za poživitvene odmerke (ena injekcija vsakih 10 let) **poskrbimo varovanci sami** (cepljenje je brezplačno!!!). Glede na dejstvo, da v Sloveniji za tetanusom zboleajo predvsem starejši ljudje, ki niso precepljeni, priporočamo, da se le-ti o morebitnem cepljenju čim prej posvetujejo s svojim zdravnikom. Ker je največ obolenj v poletnih mesecih, bi bilo dobro za cepljenje poskrbeti še pred poletno sezono. Posvet in cepljenje priporočamo tudi vsem ostalim občanom, še

posebej tistim, ki so pri svojem delu izpostavljeni telesnim poškodbam!

2. PRIMERNA OSKRBA RANE!

Rane ne izpiramo (izjema so umazane površne odrgnine in pasji ugrizi; ki jih lahko umijemo z milom pod tekočo vodo); Rano pokrijemo s sterilno gazo (v sili lahko uporabimo prelikano tkanino);

Na rano nikoli ne polagamo "domačih zdravil"!

3. OBISK PRI SVOJEM ZDRAVNIKU

je potreben zlasti v naslednjih primerih:

- če je od zadnjega cepljenja proti tetanusu minilo več kot deset let,
- če smo se poškodovali z umazanim predmetom, poljskim orodjem itd.,
- če je mesto poškodbe v bližini osrednjega živčevja (obraz, vrat, zgornji del telesa...).

ZVEZA HRANILNO KREDITNIH SLUŽB

SLOVENIJE, p.o. LJUBLJANA

POSLOVNA ENOTA SLOVENJ GRADEC

Telefon 02 883 93 00

Z blagajniškimi mesti:

Slovenj Gradec, Celjska 7	☎ 02 883 93 13
Dravograd	☎ 02 871 04 90
Prevalje	☎ 02 881 78 10
Radlje ob Dravi	☎ 02 888 00 10
Mislinja	☎ 02 885 70 50

VARČEVANJE

Ponujamo ugodne obrestne mere za vse vrste vezanih tolaških depozitov.

NOVA PONUDBA:

HRANILNA KNJIŽICA OBROČNEGA VARČEVANJA

Prednosti:

- postopno varčevanje manjših zneskov
- višje obrestne mere za privarčevana sredstva
- pridobitev ugodnega kredita

KREDITI

Pri nas lahko dobite posojilo za različne namene:

- **investicijska posojila** – za novogradnje, obnove, nakupe mehanizacije,
- **posojila za nakup kmetijskih zemljišč**
- **gotovinska posojila** – kratkoročna in dolgoročna
- **stanovanjska posojila**

DODATNA PONUDBA:

- **MAGNA KARTICA** in **EUROCARD KARTICA**
- **PLAČILNA KARTICA »ACTIVA«** - MOŽNOST DVIGA GOTOVINE NA BANČNEM AVTOMATU
- **INFORMACIJE IN VPLAČILNO MESTO ZA VZAJEMNE SKLADE KD**
- **INVESTMENTS (GALILEO, RASTKO, KD BOND)**
- **ZAVAROVALNIŠKE STORITVE ZA »SLOVENICO«**

OHRANJAMO TRADICIJO IN SKRIMO ZA RAZVOJ !

ALZHEIMERJEVA BOLEZEN - DEMENCA

Metka Markovič dr. med. spec. spl. med.

Inteligentnostne spremembe

Demenco najpogostejše povezuje s spominskimi motnjami, ki so vedno prisotne čeprav ne kot prvi simptom. V začetnih stadijih bolniki sami opažajo večjo pozabljivost, svojci pa bolnika opišejo kot sklerotičnega ali "senilnega". Pri starejših bolnikih spominske motnje v začetnem stadiju niso tako moteče, da bi bolniki ali svojci iskali strokovno pomoč. Pri nekoliko mlajših bolnikih, posebej če opravljajo umsko zahtevno in dinamično delo, pa pride do nerazumevanja za njihove težave.

Vsaka pozabljivost še ni znak bolezni. Za demenco je značilno, da je prizadeta zlasti sposobnost pomnjenja novih podatkov, kasneje pa je prizadeta tudi sposobnost priklica podatkov, ki so bili uspešno zapomnjeni že pred začetkom bolezni. Ker ni spominskega zapisa za nedavne dogodke tega tudi s pomočjo začetne črke, ključne informacije ne morejo priklicati. Zaradi tega opazimo običajno izrazitejšo spominske težave za nedavne dogodke (zadnji dnevi, tedni, meseci), med tem, ko se bolniki vsaj v začetnem stadiju demence lahko še spominjajo dogodkov izpred let ali desetletij, zato se zatekajo k obujanju spominov iz mlajših življenjskih obdobj.

Tudi kadar se bolniki z demenco še dokaj dobro spominjajo pomembnih dogodkov iz mladosti, pozabijo, kaj so jedli za zajtrk in celo, da so sploh zajtrkovali in zato bližnjim očitajo, da jim niso privoščili hrane. Za pozabljene predmete domnevajo, da so bili ukradeni.

Ko bolezen napreduje imajo poleg težav z učenjem in pomnjenjem svežih informacij tudi težave pri priklicu že prej pridobljenega znanja in izkušenj. Sprva so jim posamezne ključne informacije še lahko v pomoč, kasneje pa ne zadoščajo več. Tak bolnik ob zastavljenem vprašanju umolkne, se razjezi ali pa spominske vrzeli zapolni z nepravilnimi podatki, kar nam lahko ustvari lažen vtis, da se dogodkov še spominja. Bolniki pozabljajo tudi imena svojcev s katerimi se pogostejše srečujejo ali jih zamenjajo med seboj. V zadnjem stadiju bolezni se bol-

21. september je v svetu proglašen za svetovni dan Alzheimerjeve bolezni, ki je na 4. mestu kot vzrok smrti pri starostnikih. V Sloveniji je sedaj registriranih 15.000 bolnikov.

Demenco običajno opisujemo z upadom umskih in spoznavnih sposobnosti. Med te štejejo: zaznavanje, učenje, spomin, govor, oblikovanje zamisli (predstave), čustvovanje in mišljenje.

niki ne spominjo niti imena partnerja, niti lastnih otrok. Tudi novih podatkov si ne zapomnijo, pogostejše pozabljajo, poglobljajo se težave z razumevanjem in presojo. Bolniki postanejo nekritični. Besedni zaklad se opazno zmanjša, govor postane nerazumljiv, pojavijo se motnje pri branju in pisanju. Bolniki so pogosto neorientirani, tako časovno, kot krajevno. Zmanjša se zmožnost prepoznavanja predmetov, pojavijo se težave z dojemanjem globine, lahko se zoži tudi vidno polje.

Zmožnost presoje, razumevanja in reševanja problemov je v poznem stadiju povsem onemogočena. Govor je težko ali povsem nerazumljiv, bolnik ponavlja še samo posamezne besede ali glasove.

Težave pri dnevnih aktivnostih

S staranjem se pogostejše pojavlja psihična utrujenost, za ustvarjanje je manj zagona in sile, učinkovitost pri delu upade, interes se lahko zoži, mišljenje postane okorno, poveča se privlačnost za rutino, zmožnosti prilagajanja in opažanja oslabiljo. Vsaka sprememba v starosti ni znak bolezenskega procesa, pri demenci pa so težave tako izrazite, da bistveno vplivajo na kvaliteto življenja in samostojno življenje popolnoma onemogočijo.

Bolniki z demenco lahko pozabijo zaužiti že pripravljeno hrano, ali jo pojedo, ko je že pokvarjena. V hudem zimskem mrazu se odpravijo na sprehod v sami srajci ali pa si jih oblečejo več, kar se jim ne zdi nenavadno. Različne predmete shranijo na povsem neustreznem mestu. Čevlje položijo v pralni stroj, umazano perilo pa v hladilnik. Denar tako skrbno spravijo na varno mesto, da ga kasneje ne najdejo več in zato najbližje obtožijo kraje. Ker ne znajo več pravilno oceniti zneska, ki bi ga radi uporabili za nakup ali darilo, nekritično zapravljajo

premoženje ali pa se odpravijo nakupovat z drobižem ali povsem brez denarja. Ne prepoznajo najbližjih sorodnikov in prijateljev, niti lastne podobe v ogledalu, za katere mislijo, da je podoba sorodnika ali obiskovalca. Menijo, da so pokojni starši se živi, otroci pa, da še obiskujejo šolo.

Čustvene spremembe

V zgodnjem stadiju bolezni kaže več kot polovica bolnikov s presenilno obliko demence čustvene motnje. Pogosto prisotni znaki so

- zaskrbljenost,
- depresivnost,
- razdražljivost,
- jezavost.

Pešanju umskih sposobnosti, katerih se bolniki v začetnem stadiju ne zavedajo, sledi izguba samospoštovanja in depresivno razpoloženje. Depresija je pri približno polovici bolnikov najpogostejša v začetnih stadijih bolezni.

Z napredovanjem bolezni pa je čustvenih motenj vedno več. Kažejo se kot zbledelo čustvovanje ali nasprotno čustvena labilnost. Bolnik pogosto in hitro zaniha iz veselja v žalost ali jezo in obratno. Ob pogovoru o domačih neutolajljivo zajóče, vendar se prav tako hitro tudi pomiri. Sumničavost se najpogostejše pojavi v srednjem stadiju bolezni. Izbruhi jeze so posledica stisk, ki jih bolnik doživlja v vsakdanjem življenju. Lahko pa so tudi znak nanašalnih in preganjalnih blodenj, vidnih in slušnih halucinacij. Bolnik, ki ne najde denarja, si to kaj hitro razloži s krajo. Občutek ima, da v stanovanje prihajajo tujci, ko opazi odprta vrata, za katera je prepričan, da jih je zaklenil. Ker se pri tem čuti ogrožen, ne presenečata nezaupljivost in jeza na račun najbližjih. Bližnji tega ne razumejo, postanejo lahko užaljeni in celo nestrpni do bolnika, saj mu po njihovem mnenju posvečajo

veliko pozornosti in žrtvujejo veliko časa.

Čeprav je bolnik v poznem stadiju lahko čustveno zbledel, neodziven, pa lahko izrazi ugodje ali nezadovoljstvo s posameznimi besedami glasovi ali samo s telesnimi gibi. Njihovi odzivi so morda nerazumljivi, kažejo pa, da na omejen način še vedno zaznajo občutek toplote in varnosti ali pa negotovo, spreminjajoče okolje, v katerem se počutijo ogroženi.

Topel nasmeh, stik z očmi, morda nežen dotik z roko ali objem sporočajo bolniku da je v skrbnih in varnih rokah. Ne smemo pozabiti, da so nebesedne komunikacije pogosto ključ k oblikovanju prvega vtisa o določeni osebi. Bolnik s hudimi spominskimi motnjami pa živi vedno znova v svetu prvih vtisov.

Socialne spremembe

Demenco vedno spremljajo osebnostne spremembe, spremembe v socialnih odnosih in slabšanje ekonomskega stanja bolnika. Bolnik, ki je bil v času pred začetkom bolezni še delovno uspešen in je kot nepogrešljiv člen vzdrževal družino ter je bil vključen v širšo socialno okolje, je v poznem stadiju bolezni popolnoma odvisen od družinskih članov ali družbe.

V začetnih stadijih bolezni bolniki še obvladujejo enostavne in zahtevnejše situacije v družbi, vendar so ob tem vznemirjeni in napeti. Ker družbeni stiki zahtevajo preveč napora se jim bolniki izogibajo in raje iščejo zavetje v družinskem krogu. Z napredovanjem bolezni vse težje obvladujejo življenjske situacije. Zaradi oslabiljene presoje lahko pokažejo neustrezno spolno vedenje glede na trenutno situacijo. V poznih stadijih socialni stiki povsem usahnejo. Morda se ustrezno odzovejo družinskim članom, njihova prisotnost in dotik jih pomirja. Prijetno se počutijo ob znani glasbi ali domači živali. Ko pa je zaradi nege ali nadzora potrebna namestitve v dom starejših občanov, družbeni stiki pogosto še oslabiljo. Na novo vzpostavljene stiki po kvaliteti običajno ne dosegajo prejšnjih.

Pojavijo se izbruhi jeze, agresivnosti ali sovražnosti, ponavadi ob stikih s tujci, ob nalogah

katerim bolniki niso kos (pa čeprav je to samo oblačenje), ob hitrih spremembah v okolju. Če postane dotlej ljubljeni in spoštovani bolnik morda nevaren, ker skuša udariti ženo, so svojci bolj prestrašeni, kot če bi to storila neznana oseba. Vse to lahko pripelje do nenadne odločitve o namestitvi bolnika v dom starostnikov ali katero drugo podobno ustanovo.

Bolniki, ki so v začetku bolezni še zaposleni se upokojijo, ker dela ne zmorejo več. Zmanjša se jim interes za stvari, ki so jih do tedaj z veseljem opravljali. Opuščajo razna fizična težja opravila. Svojci si to razlagajo

s tem, da nikoli niso imeli veselja do teh opravil.

Z močno načetim samospoštovanjem imajo bolniki še manj interesa za okolje. Zaradi spominskih težav, zaradi oslabiljene presoje in upočasnjenih reakcij se zmanjša sposobnost vožnje z avtomobilom in so tako še dodatno vezani na dom. Bolniki, ki so v začetnih stadijih bolezni še sposobni poskrbeti za urejen videz in le občasno izgledajo nepazljivi, potrebujejo kasneje tako pomoč pri oblačenju, kot pri osebni negi, hranjenju in drugih osnovnih življenjskih funkcijah.

Tavanje in nemir imata različne vzroke. Vedno pa bolniki

potrebujejo stalni nadzor. Dementni bolniki, ki so bili aktivni celo življenje in so fizično še dovolj močni želijo nadaljevati s podobnimi aktivnostmi, ki so jih počeli v teku življenja. Posamezne elemente vedenja lahko ponavljajo ure in ure. Tisti, ki so imeli navado, da so odhajali od doma v bližnje lokale, klube ali k prijateljem, ohranijo to navado tudi, ko postanejo dementni. Odpravijo se na obisk k morda že pokojnem prijatelju, pri tem pa jih iz običajne poti zwabijo številni dražljaji. Ker lasnega doma ne spoznajo se odpravijo tja kjer menijo, da je njihov dom.

Če ste v dilemi ali so težave, ki bi jih morda opazili pri bližnjih ali sebi bolezenske, ne odlašajte z obiskom pri zdravniku. Ni nujno, da so spremembe vedno znak bolezni. Ustrezen strokovnjak, pa bo lahko ugotovil ali je vzrok motnjam bolezenski in vam bo lahko ustrezno svetoval.

Spominčica je Slovensko društvo za pomoč svojcem in bolnikom z demenco. Svetovalni telefon 01-52 83 995 vsak delovni ponedeljek, sredo in četrtek od 15. do 17. ure. ▲

Vir: Alzheimerjeva bolezen - Obvladljiva prihodnost
Viceversa 21

SOLIDARNOST

RADO JEROMEL

Zgodi se, a čedalje bolj poredko, da sosede in znanci priskočijo na pomoč ob gradnji hiše. Včasih je bila navada, da je bilo vlivanje prve plošče takšno delo, ki ga lastniku hiše ni bilo potrebno plačati, le za hrano in pijačo je poskrbel. V današnjem času pa je takšnih brezplačnih pomoči vedno manj, večkrat je celo problem nagovoriti ljudi, da pridejo kaj narediti za plačilo. Gradbena podjetja imajo visoke cene storitev in graditelju se vsak privarčevan tolar pozna, saj ga lahko vnovči pri stvareh, kjer se plačilo ne da izogniti.

Nadvse me je torej navdušil pogled na sosedovo hišo, kjer so združili sile sorodniki in prijatelji pri prekrivanju hiše. Prizor sem ujel v fotoaparatus. Morebiti bo posnetek vzbudil še koga, da se bo zamislil in prisluhnil prošnji sosedu ali prijatelja, ko bo potreboval pomoč.

Streha je pokrita, zadovoljni sosed si jo rad ogleduje in enkrat me je vprašal: "No, kaj porečete sosed, ali je lepa?" "Ja, lepa je, lepa, da bo le dolgo držala", mu veselo odvrnem. "Smo bili kar pridni, ali ne", nadaljuje sosed. "Seveda ste bili, pa veliko vas je

Foto Rado Jeromel

bilo", mu odvrnem. "Ja, so mi priskočili na pomoč. Ne vem, kako se jim bom zahvalil za takšno pomoč", pove sosed.

Verjetno bo pri tem najbolj držal stari pregovor ki pravi, da v sedmih letih vse prav pride.

Mogoče bo pa lahko moj sosed v takšnem času vrnil uslugo vsem, ki so mu pomagali pri prekrivanju strehe.

Pa naj dolgo "drži" ta sosedova streha, da mu bo v čim večje zadovoljstvo. ▲

MLADE ZVONARKE

LEOPOLD KORAT

V prvi številki letošnjega Viharnika je bil zapis o zvonarki Pepci, ki zvoní pri podružni cerkvi Svetega duha v Suhem dolu, v župniji Podgorje.

Takrat je bila Pepca že v bolnišnici Slovenj Gradec. Čez nekaj tednov pa je tam končala svojo zemeljsko pot. V tistem zapisu, ki je bil skromna zahvala za njeno požrtvovalno delo, sem se spraševal kako dolgo jo bomo še imeli in ali bo še kdo, ki bo zvonil potem.

Ni bilo treba dolgo čakati.

Ob velikonočnih praznikih že vidimo pod zvonikom svetega Duha mlade in nasmejane zvonarke: Tino, Majo in Nino. So najbližnje sosede te cerkvice, ki rade potegnejo za vrvi treh zvonov.

Foto Leopold Korat

Ti so obešeni v 20 metrov visokem zvoniku. Dva zvonova sta jeklena (505 in 150 kilogramov), eden pa bronast - 250 kilogramov. Večkrat smo se že dogovarjali, da bi naredili zvonove na električno zvonjenje. Res da je potem manj truda in manj skrbi, res pa je tudi, da izginja tako del vaške idile.

Dokler bomo imeli tako pogumne zvonarke, kot so te tri na sliki, se nam ni treba bati, da bi zvonjenje po naših vaških cerkvicah potihnilo. Te cerkvice po naših hribih so danes še edini otoki miru, ki ga naš pospešeni čas uničuje. Zato se lahko veselimo in smo ponosni na ljudi, ki nam ohranjajo dediščino naših prednikov. Kaj bojo našim zanamcem ohranile te tri zvonarke? Bodo kot babice pripovedovale svojim vnukom kako je bilo nekoč... kako so zvonile... kako so prepevale... kako so bile srečne...? Danes jim je še lep! ▲

LJUDJE**IN****DOGODKI**

SREČALI SO SE BORCI IN INVALIDI

FRANC JURAČ

Nadvse zanimivo in prijetno je bilo srečanje borcev in invalidov na turistični kmetiji Rdečnik v Spodnjem Razboru. Srečanje je pripravilo Območno združenje Zveze borcev NOB Slovenj Gradec in Društvo vojnih invalidov za Koroško. Ob srečanju, ki je bilo namenjeno ohranjanju in negovanju spominov na obdobje naše zgodovine, so pripravili bogat kulturni program. ▲

Foto Franc Jurač

EKIPE PRVE POMOČI SO TEKMOVALE

FRANC JURAČ

Na športnem igrišču v Slovenj Gradcu je bilo osmo tekmovanje koroških ekip prve pomoči, ki so vključene v sistem zaščite, reševanje in pomoči. Med devetimi ekipami so prvo mesto zasledle Mislinjčanke in njihova ekipa bo v mesecu oktobru tekmovala na republiškem tekmovanju v izobraževalnem centru na Igu. Drugo mesto je osvojilo Prostovoljno gasilsko društvo Mestne občine Slovenj Gradec. Na sliki: Reševanje ponesrečenec v lesno predelovalni industriji. ▲

Foto Franc Jurač

USPEL GRAJSKI PIKNIK

FRANC JURAČ

Primestna vaška skupnost in Kulturno društvo Šmiklavž sta letos že dvanaestič pri gradu Vodriž pripravila grajski piknik, ki se ga je udeležilo blizu dva tisoč obiskovalcev od blizu in daleč.

Pred pričetkom piknika je bila v kapelici ob razvalinah gradu sveta maša, ki jo je daroval župnik Tine Tajnik, za tem pa so na prireditvenem prostoru pod gradom člani Kulturnega društva Šmiklavž zaigrali veselo igro Tašča, tašče, taščice (na sliki) s katero so do solz nasmejali prisotne gledalce. ▲

Foto Franc Jurač

KARITAS ZA BOLANE IN INVALIDE

FRANC JURAČ

Župnijski Karitas iz Pameč pri Slovenj Gradcu vsako leto pripravi srečanje za bolane in invalide v svoji župnijski skupnosti. Srečanje je bilo tudi letos. Po maši so pripravili krajši kulturni program, srečanja pa se je udeležilo preko trideset bolanih in invalidnih župljanov. Za vse pa je bilo srečanje lepo in nadvse zanimivo. ▲

Foto Franc Jurač

VAŠČANI OBNOVLILI KAPELICO

FRANC JURAČ

Vaščani Šmartna pri Slovenj Gradcu imajo v svojem naselju kapelico, ki so jo njihovi predniki zgradili pred tristo leti.

Nanjo so ponosni in za njen videz lepo skrbijo. Ker je kapelico najedal zob časa, so vaščani opravili zahtevnejša obnovitvena dela.

Obnovljeno kapelico je blagoslovil dekan Franc Rataj, po blagoslovnem obredu pa so se vaščani združili v prijetnem klepetu. ▲

Foto Franc Jurač

VSI SO ZA NAPREDEK KRAJA

FRANC JURAČ

Krajani Gmajne, ki spadajo v primestno vaško skupnost Sele-Vrhe, zelo skrbijo za napredek svojega kraja.

S skupnimi močmi urejajo ceste in skrbijo za lep videz svojega kraja. Po končanem delu se zberejo na pikniku, na katerem se pogovarjajo in se pogovarjajo o bodočih načrtih. Za spomin pa naredijo gasilsko sliko, ki jim ostane v lepem spominu. ▲

Foto Franc Jurač

POZDRAV JESENI V MISLINJI

FRANC JURAČ

Turistično društvo Mislinja je letos že šestič na turistični Foltanovi kmetiji v Mislinji priredilo prireditev pod naslovom Pozdrav jeseni. Na prireditvi so okoliški kmetje in vrtničarji prinesli in razstavili svoje pridelke z njiv in vrtov, ki so jih pridelali letos, sami pridelki pa so pokazali, da je bila letos dobra in obilna letina. Najtežjo bučo (na sliki), ki je tehtala 103 kilograme, so pridelali na Plešejevi kmetiji na Kozjaku pri Mislinji, najdebelejši krompir in črno redkev pa so prinesli gostje Turističnega društva Središče ob Dravi. Na prireditvi so podelili tudi priznanja lastnikom hiš in delovnim organizacijam za najlepšo zunanjo urejenost. ▲

1. Razstavo "Pozdrav jeseni" v Mislinji si je ogledalo veliko obiskovalcev.
2. Na Plešejevi kmetiji na Kozjaku je hčerka Lidija skrbela skozi vse leto, da je buča tehtala 103 kg.
3. Tudi letos je na razstavi sodeloval Blaž Skarlovnik s svojimi pridelki, ki jih pridelal doma.
4. Za zunanjo urejenost okolice je priznanje prejel tudi Jure Skobir.

Foto Franc Jurač

PRAZNUJEMO FRANC JURAČ

90 LET KOBOLTOVE MAME

"Dolgo sem že na svetu, 90 let imam," nam je dejala Marija Linasi, Koboltova mama iz Podgorja. Kljub devetdesetim pomladi je zelo zgovorna in dobre spomina. Zaupala nam je, da je v življenju vedno ljubila skromnost in da je bila kljub trdemu življenju vedno dobre volje čeprav je bilo več težkih kot dobrih trenutkov. Rodila se je leta 1912 na Pavluhovi kmetiji na Tolstem Vrh pri Mislinji, kjer je bilo devet otrok pri hiši. Oče, ki je bil najemnik na bratovi kmetiji je bil zaposlen kot žagar na

Marija Linasi

mislinjski žagi. Razvajeno otroštvo v tistih časih so bile le redke sanje in otroke je čakala le pastirska šiba. Že mlada je morala pasti živino svojemu stricu na kmetiji in trdo delati za hrano in stanovanje, da je imela družina streho nad glavo. Potem se je družina selila iz koč v koč, in Marija si je poiskala delo; šla je na Lutrovo kmetijo v Šmartno pri Slovenj Gradcu, kjer je služila kot dekla celih deset let. Leta 1941 se je poročila in prišla za gospodinjo na Koboltovo kmetijo, na kateri je rodila hčerko

in dva sina. Ko smo jo povprašali, čemu pripisuje svojo visoko starost, je brez odlašanja dejala, da jo pred staranjem varuje dobra volja in skrb otrok za njo, tudi sedaj na stara leta, ko si dneve krajša s prebiranjem časopisa, poslušanjem radia in ob večerih z gledanjem televizije. Srčno ji želimo, da bi ostala taka še naprej, ob visokem jubileju pa ji veljajo iskrene čestitke in tudi najlepše želje. Še na mnoga zdrava in srečna leta pa ji kliče tudi Viharnik, ki ga zelo rada prebira. ▲

80 LET IGNACA KERBEVA

VERONIKA VALENTAR

Julija je visok jubilej-osemdesetletnico praznoval dragi oče, dedek in brat Ignac Kerbev, redni naročnik Viharnika, upokojenec in zvesti član gasilskega društva Ravne na Koroškem. Rodil se je v vihnem medvojnem letu 1922 pri Kerbevu na Brdinjah. Številna družina na majhni kmetiji ni dajala dovolj kruha za preživetje vseh otrok, zato je kmalu poiskal delo v železarni na Ravnah, ter tam ostal do svoje upokojitve. Z življenjsko družico, Maroltovo Emo z Brdinj sta v težkih povojnih letih preživljala dva sinova in dve hčeri, z velikim veseljem in posebno skrbjo pa sta poma-

gala pri varstvu svojih desetih vnukov. Z radostjo v očeh se dedi Nac spominja teh let in zadovoljen je, ker so vsi otroci in vnuki dobro preskrbljeni.

Vsa leta je bil in še vedno je gasilec pri prostovoljnem gasilskem društvu na Ravnah. Vedno pripravljen pomagati, kakor se za gasilca spodobi, je bil Nac pri kakršnemkoli delu in v vsakem času. Kljub osemdesetim letom je njegov korak še vedno trden, saj bi v svoji skrbi za zdravje lahko bil marsikomu svetel zgled.

Na zdravje in na mnoga leta! ▲

ZM d.d.
ZAVAROVALNICA
MARIBOR

PE Podružnica SLOVENJ GRADEC

tel.: (02) 88 12 700, (02) 88 12 730,

fax: (02) 88 12 737

IZBERITE MODRO SVOJO POT

**V 365 DNEH JE LAHKO SAMO
EN DAN NESREČEN.**

NA PUSTITE SE PRESENETITI.

25. JUBILEJ OKTETA LESNA

Nadaljevanje z naslovnice

IDA ROBNIK

Letos oktet Lesna slavi svoj srebrni jubilej, 25 - letnico ubranega petja.

Ob tej priložnosti je v Koroškem pokrajinskem muzeju v Slovenj Gradcu razstava fotografij, pisem, priznanj in nagrad in drugega gradiva, ki so ga člani okteta v času svojega delovanja zbrali.

Osrednja prireditev ob jubileju pa je bil koncert, ki ga je oktet priredil 20. septembra letos v športni dvorani v Slovenj Gradcu. Dvorana je bila polna kot vedno, med poslušalci pa je bil tudi predsednik države Milan Kučan z ženo Štefko. Skoraj dve in pol urni program so poleg okteta popestrili še gostje: Milan Kamnik, Milan Pečovnik Pidži, Gianni Rijavec, New Swing quartet, ženska klapa "Gusarice", zbor Carinthia Cantat, program pa je povezoval koroški kulturnik Mitja Šipek.

Svoje petindvajsetletno delo so na prikupen način zbrali v biltenu, ki so ga ob tej priložnosti izdali. Poleg fotografij z gostovanj po vseh kontinentih sveta so predstavili pomebnejše mejnike nastopov po letih od ustanovitve 1977. leta in prvega nastopa v TV oddaji "Iz vsakega jutra raste dan", nastopov po domačih krajih in tujini vse do letošnjega nastopa na ruševinah WTC centra v Ameriki.

Želimo, da bi pesem okteta Lesna še leta razveseljevala poslušalce, ki imajo radi zborovsko glasbo, da bi dočakali še kakšen jubilej.

1. Koroški pevec Milan Kamnik z oktetom Lesna.

2. Polna športna dvorana v Slovenj Gradcu, med poslušalci je tudi predsednik države Milan Kučan z ženo Štefko.

3. Z otvoritve razstave: Levo Brane Dolinšek, član okteta, desno župan MO Slovenj Gradec Janez Komljanec

JUBILEJNI UTRINKI...

Foto Ida Robnik

4. Karli Pruš, pevec okteta od njegove ustanovitve.

5. Oktet Lesna z žensko klapo "Gusarice".

Tekst k slikam z naslovnice Viharnika:

1. Nastop okteta Lesna ob 25 letnici zbora.

2. Med prireditvijo sta v sproščenem dialogu predstavila "skupne dogodke" predsednik države Milan Kučan in Matjaž Zanoškar, član okteta.

3. Program je povezoval kulturnik Mitja Šipek.

4. Matjaž Zanoškar je predstavil sopevce. Z leve: Franjo Murko, Slavko Pangenc, Matjaž v ospredju, Božo Zemljčič, Tone Gašper, Brane Dolinšek, Karli Pruš in Sašo Dolinšek.

5. Otvoritve razstave so se udeležili tudi znani meščani Slovenj Gradca: Franc Murko (levo) in desno Vinko Cajnko(desno).

6. Župan Janez Komljanec je ob otvoritvi povedal nekaj dogodbčin z gostovanj z oktetom po svetu.

LITERARNA DELAVNICA NA TEMO: "SONET" Z MIKLAVŽEM KOMELJEM NA PLANINSKEM DOMU POD KOŠENJAKOM

MILENA CIGLER GREGORIN

16. in 17. avgusta so člani literarno kulturnega društva "Beseda" iz Dravograda gostili enega izmed slovenskih mojstrov soneta Miklavža Komelja. Le ta je doktoriral iz umetnostne zgodovine, živi v Ljubljani, pred enim letom pa je dobil Veronikino nagrado za svojo pesniško zbirko "Rosa". Sicer pa ga poznamo po knjižici, v kateri prevladujejo soneti in ta drobna knjižica ima naslov "Luč delfina".

Naš dragi gost pa nas je navdušil še s podatki iz drugih področij, ki jih obvlada. Če začnem po vrst, kot so dejavnosti delavnice potekale: popoldne je Miklavž predstavil sonet kot pesniško obliko, ki se pojavlja od 13. stoletja naprej. Domovina soneta je Italija, bolj določno pa Sicilija, kjer je v 13. stoletju na dvoru vladal Friderik II. (1220 - 1250) nemški kralj in cesar Svetega rimskega cesarstva, ki je bil zaradi osebnih lastnosti ter vojaških in intelektualnih sposobnosti imanovan kot Stupor Mundi - svetovno čudo. Vsa pesniška elita tedanje Evropeje je drvela skupaj in se preizkušala v pesnjenju. Seveda je bila usoda te pesniške oblike tudi pozneje odvisna od posluha vladarjev za umetnost. Za voditelja in najboljšega predstavnika te "Sicilske šole ali krožka" velja Giacomo da Lentini oziroma Lentino.

Boris A. Novak pravi, da štirinajst vrstic soneta predstavlja besedni kristal, ki v rokah veččega in nadarjenega jezikovnega kovača lahko odseva vesoljni svet - ne le neštete zaklade narave, temveč tudi širine zemljevida duše.

Kdor misli, da je na Slovenskem prvi, ki je objavil sonet Prešeren, se pošteno moti. Že devet let pred njim, točneje 5. junija 1818, ga je v Leibacher Wochenblatt objavil Janez Vesel Koseski. Sonet ima naslov Potatshva (Potatšba).

Torej, sonet kot beseda je prvič izpričana v provansalskem jeziku in pomeni "napev, melodija". Sonetov je več vrst. Najbolj znan je italijanski sonet, angleški, francoski sonet, glede na zgradbo pa klasični sonet, repati sonet. Ta pesniška oblika je sestavljena iz dveh kvartinskih kitic in dveh tercinskih kitic (štirivrstičnice in trivrstičnice). Klasični italijanski sonet razvija globljo notranjo naravo soneta: kvartinski del razvija temo, tercini pa predstavljata sklep in sporočilo soneta.

V nadaljevanju prvega dne delavnice nam je Miklavž Komelj v prikupnem pesniškem monologu "Začarana puška" Janeza Vesela Koseskega ter "Izgon iz raja" istega avtorja priredil nepozabni večer poezije.

Naslednji dan dopoldne smo obravnavali literarne poskuse mlajših članic in članov literarnega društva. Moram povedati, da smo povabili v goste literate iz Mežice in Slovenj Gradca. Mežičani so se delavnice z veseljem udeležili, med njimi tudi naš literarni "ata" Marjan Mauko in potem sta z Miklavžem besedovala do poznih nočnih ur o literarnih temah, ki jih bomo drugi še morali obdelati, saj se z njima, ki sta nekakšna naša "Matija Čopa", ki ne prestando bereta, ne moremo

Na vrhu Košenjaka.

primerjati.

Miklavž Komelj se lahko pohvali s fotografskim spominom in Koseski mu je ostal "v glavi" še iz osnovne šole, ker ga je prevzel njegov jezik. Potem se je gost izkazal še z obvladanjem umetnosti risanja oziroma portretiranja, čeprav se mu vsi liki niso posrečili, nekateri pa zelo.

Zanimiva je bila tudi pot domov. Miklavža smo peljale tri članice literarnega društva: Mojca, Vesna in jaz. Prvi naš postanek je bil v cerkvi sv. Duha pod Ojstrico in naš gost se je izkazal še z eno spretnostjo: zaigral je na orgle. Mojca je veselo "vlekla" meh, jaz pa sem si ogledovala prelep lesen strop, ki so ga pred kratkim restavrirali in ročno poslikali delavci Zavoda za varstvo narave in kulturne dediščine Maribor. Naslednji postanek: pri "Mali čarovnici" Anki Matvoz v Movžah na kavici in klepetu. In naslednji v Velenju, kjer nam je Miklavž, ki je po osnovnem poklicu umetnostni zgodovinar, predstavil lepote "Titovega trga" od spomenika Titu kiparja Avgustinčiča do Boljkovih fragmentov pri knjižnici in celo zasnovno trga kot takega je ocenil kot izredno domislivo. Za slovo smo pod Titom še zagrmeli "Internacionalo", moram pa priznati, da nismo mimoidočih v tem lepem nedeljskem popoldnevu najti malo zdrzadelo ali jim vzbudili zanimanje, saj so neprizadeti hodili mimo nas in bi se morali menda še metati po tleh in brcati z nogami, da bi sploh kdo pogledal, kaj se dogaja.

Veselo smo krenili naprej. Mojca in Vesna sta od naporega govorjenja o literaturi kar zaspali, Miklavž pa je razpredal o "fantomskem" pogledu neke štoparke in navajal, kateri avtorji so o takem pogledu pisali poezijo in zapomnila sem si Aškerca, ki naj bi upesnil pogled neke mimoidoče ženske v vlak. Potem sem se kar naenkrat znašla na avtocesti in tudi že kar v Ljubljani in naprej in ker sta oni dve spali, Miklavž pa je kar govoril, sem jaz peljala proti Kranju in zadnji hip zavila desno z avtoceste. Pri tem se je zbudila Mojca, ki je bila krmarka naše barke in Miklavž je pričel

ugotavljati, da bi skoraj že prišli v Štepanjsko naselje, ki je raj na zemlji, pa na žalost ga nismo videli, raja namreč, ker smo bili že mimo. Potem smo si ogledali Šempetrsko cerkev v Ljubljani in ne bi navajala, kaj vse je v tej cerkvi dragoceno, ker je tega preveč, čutim pa, da moram omeniti spominsko ploščo na hodniku zadaj pri stranskem izhodu iz te cerkve, na katero nas je seveda opozoril Miklavž, ker je nekaj posebnega. Na njej v nemščini piše: "Krajskim Janezom, ki so padli 1878 v Sarajevu in Livnu in sledi seznam imen in primkov teh "Krajskih Janezov". Miklavž je povedal, da se je v vojski avstroogrške monarhije rodil izraz "Krajski Janezi". To sem sedaj na svoje oči tudi videla in bilo mi je silno všeč.

Vesela sem, počaščena in srečna, da sem imela čast spoznati tega dragega, izobraženega, genialnega Miklavža Komelja. Prav tako so srečanje doživeli tudi vsi ostali navzoči. Ob njem smo se ogromno naučili, zato se mu priskrbo in iskreno zahvaljujemo z željo, da bi se sodelovanje nadaljevalo in da bi se še večkrat videli na podobnih prireditvah in delavnicah. ▲

Na to praznino bom položil roke.
Začaral te bom. Morala boš priti.
Do vseh svetov bom spredel svoje niti.
Še črne luknje niso pregloboke

za mojo svečeniško čarovnijo.
Oblit s tišino nate se pripravljam
in svojo toplo, gosto moč pozdravljam.
Dlani učim, naj se je ne bojijo.

Obred ima začarana pravila,
a jaz ga bom opravił le iz veselja.
Prišla boš tudi, če se ne premaknem,

ker vem, da mi je v roke moč nalila
lahko le tvoja dolga bela želja,
da te priključim in se te dotaknem.

MIKLAVŽ KOMELJ

ZAKAJ POKLICNI ŠOFERJI NIKOLI NE PRIZNATE SVOJE KRIVDE

MARJAN ČUJEŠ

Dva sodnika za prekrške sta mi postavila to vprašanje in vsaj eden mi je prisluhnil in moji razlagi tudi verjel. Zgodilo se je sicer pred mnogimi leti, aktualno pa bo to vprašanje vedno, ali vsaj tako dolgo, dokler bomo obstajali vozniki, sodniki in policisti. K temu pisanju me je vzpodbudila ravno anketa o priljubljenosti teh zadnjih, kjer se pa niso preveč odrezali. Ampak, poklic policaja je že tak, da ga spoštuješ le takrat, kadar ga potrebuješ, kadar ti diha za ovratnik, pa ne. Res pa je, da smo se nekdanjih miličnikov bali, v demokraciji se morajo pa policisti bati nas, ker ni več daleč čas, ko bomo imeli vsak svojega ombudsmana, ki nas bo varoval pred njimi. Sicer so pa težave v vseh poklicih in le od nas samih je odvisno, kako jih rešujemo in kakšnega spoštovanja smo pri tem deležni.

Kmalu bo 47 let, od kar sem postal poklicni šofer in le malo je dni, ko nisem bil s cesto tako ali drugače povezan. Na cesti sem doživel veliko lepega, pa tudi neprijetnega, kar se pač dogaja vsem, ki vozite po svetu, le da nekateri o tem tudi kaj napišejo, pametnejši pa to obdržite zase. Kako se razmere spreminjajo, vemo le starejši ljudje, ki te sprejembe tudi najtežje prenašamo. Bili so časi, ko sem med vožnjo užival, se pogovarjal s sopotniki ali opazoval okolico. Danes tega ne morem več, saj sem prehitel ali prepočasen, kar mi dajo vedeti prav tu na Koroškem, ki je nekak "Bermudski" trikotnik za voznike. Mislinja, Prevalje in Radlje so kraji, skozi katere ne pripelješ, ne da bi pri tem naletel na radar ali drugo prometno kontrolo. Ker sem star šofer, še vedno vozim kot nekoč in prilagamam večnjo trenutnim razmeram na cesti, trenju, prometnim znakom, kar pa je seveda narobe. Zanimivo je, da se ne jezim zaradi 5 km prekoračene hitrosti, jezi me le tisti šesti, ki kazni podvoji. Neumnost se mi primeri tudi, kadar hočem ujeti zeleno luč pri naslednjem semaforju, pa me prej ustavi rdeča, prometnikoval! Ampak, tehnika je neizprosna in oporekati se ne splača.

Včasih se potrudim in poizkusim voziti po predpisih, pa sem kmalu napoti koloni za meno, ki zaradi nasproti vozečih vozil ne more mimo. Da jih ne zadržujem pre-

več, ker mi gre tisto mežikanje že pošteno na živce, še sam malo pospešim, pa radar zazna le mene, ostali pa veselo odbrzijo naprej. Tudi druga varianta, ko lepo vozim v koloni, pa policaj ustavi le mene, ni redkost. Ko se postavim na mesto pravkar odpuščene žrtve pred meno in ko se po pregledu že veselim, da je vse kot mora biti, dobim v roke položnico zaradi prekratke varnostne

Šofer v Egiptu - 1958! Od Gaze do Akabe puščava se vije, min me je strah, ne policije.

razdalje. "Da popeniš!" Popeniš pa tudi takrat, ko si ustavljen zaradi nekaj kilometrov prehitre vožnje, mimo osamljene podeželske šole, v času šolskih počitnic in to ob dveh ponoči. Ampak, policija pač ni trgovina, kjer ima stranka vedno prav in s tem se je pač treba sprijazniti. In zakaj plačujem na Koroškem pogostejše kot drugod v državi ali tujini? Zato, ker vozim v domačem kraju najbolj "na pamet". Cesto poznam, okolica me ne zanima, kot penzionistu se mi pa tudi vedno nekam pravi, čeprav zato v resnici ni več pravega razloga. Pa zakaj nas drugod ne ustavljajo tako pogosto? Zato, ker vozimo tako kot je treba, pa tudi stojišč cestnih patrulj ne poznamo, pa mislimo, da jih ni. Oh, kje so časi, ko sem do Maribora poznal vse cestne znake na pamet, tako redki so bili! Danes je že pri obnovi kakega mostu znak pri znaku, pa še začasni semafor, kar bi bilo z znakom delo na cesti že samo po sebi dovolj. Ta množica najraličnejših oznak, prepovedi in omejitev, je za stare voznike največkrat usodna, če ne

drugače, pa za žep. Mene pri raznih kontrolah najbolj moti to, da včasih ne utegnem vrniti dokumentov na prejšnje mesto, ker policist misli, da mu s počasnim pospravljanjem nagajam. Stari pač nimamo dokumentov razmetanih po sedežih, pa tudi denarnice še uporabljamo. Če ti ponoči prometnik sveti z lučjo v kabino, njega pa ne vidiš v obraz, je še toliko bolj zoprno. Ko nekaj momljam sam pri sebi in ga zanima, kaj imam proti policiji, mu pač povem, da me prevečkrat ustavlja, pa pika. Mene so samo v lanskem oktobru osemkrat in to samo med Prevaljami in Ravnanmi, kar nisem doživel kot tovornjakar v desetih letih. Res pa je, da v različnih vozilih in torej ni bilo namerno, kot bo lahko kdo pomislil.

V dolgih desetletjih vožnje po naših cestah se je nabralo kar nekaj kazni in prekrškov. Včasih mi je uspelo dokazati, da nisem kriv, drugič spet ne. Nekaj je primerov, ki jih nikoli nisem pozabil, zato jih bom v nadaljevanju tudi opisal, bralec pa lahko sam presodi, ali sem ravnal prav. To opisovanje je namenjeno le spominom na tiste odmaknjene čase, ne pa obujanju kakih starih zamer. V življenju pa se to še vedno lahko dogaja.

Na sodišču sem se znašel že zelo zgodaj, pri osemnajstih letih, ko še nisem vozil leto dni. Tožil me je kolesar, ki je trčil v moj stoječi tovornjak in si poškodoval kolo. Kamion mu je res zapiral pot, vendar ga sam ni opazil, ker je zrl drugam, čeprav je bilo prostora za izogibanje dovolj. Za poškodbo kolesa, torej zato, za kar sem bil na sodišču, nisem bil kaznovan, pač pa za nepravilno prehitovanje konjske vprege. Neki furman je namreč, tik preden sem nameraval prehiteti, potegnil konja v levo in mi zaprl pot, ker bi se sicer on zaletel v na pločniku stoječe cestarske gare. Zaradi te nepotrebne obravnave na sodišču, kjer je bil pa pravi krivec voznik vprege, potem več kot deset let nisem bil upravičen do priznanja vzornega voznika, za kar me je predlagala poklicna organizacija šoferjev in avtomehanikov Slovenije. Ko sem priznanje končno le prejel, pa nanj nisem bil več ponosen, saj so ga medtem dobili že razni mojstri po delavnicah, ki se s

šoferskim življenjem na cestah v resnici nikoli niso srečali. Na tak način pa je tudi lažje postati vzoren voznik.

Z merilno tehniko ugotavljanja hitrosti sem se prvič srečal že leta 1960 v Ajdovščini. Miličnika s štoparicami v rokah, ki sta stala na vsaki strani dolge žive meje, sta mi namerila za 2 km prekoračeno hitrost (dovoljena je bila 50 km/h). Sodnik za prekrške v Dravogradu, kjer sem tedaj služboval, mi je za kazni vzel celo dnevnic, za kar mi je bilo še posebej težko, saj je bil to edini denar, ki sem ga lahko namenil za kakšno darilo svoji mali družini, kajti osrtali dohodki so bili namenjeni stanovanjskemu problemu.

Da smo imeli na Koroškem že nekdanje vestne miličnike, pa priča drug primer. Neko sptembersko nedeljo sem se vračal iz Darvarja na Hrvaškem, kjer sem s svojim kamionom sodeloval na gozdarskem tekmovanju. Kljub prepovedi vožnje s tovornjaki v času turistične sezone sem se poskušal vrniti domov še isti dan. To mi je nekažnovano uspelo le do Dravograda. Na Hrvaškem me namreč nobena od številnih prometnih ekip ni ustavila; tudi v Sloveniji do Maribora ne. Tam so me le opozorili, naj se v slučaju kolone vozil za seboj le umaknem in nato nadaljujem. V Dravogradu sem na mostu čez Dravo srečal prometnike, ki pa so me pred naslednjim prečkanjem mostu čez reko Mežo že ujeli in kar dojeti niso mogli, da sem se pripeljal celo iz Hrvaške. Zopet je šla cela dnevnic in da bo priokus še bolj grenak, se je to zgodilo le dva dni pred iztekom uradne turistične sezone, deset minut pred koncem zapovedane ure in le most čez Mežo bi moral prečkati, pa bi bil na cesti za katero omejitev ni veljala. Prav mi je bilo, zakaj pa nisem ostal še eno noč, ko sem imel vendar plačano prenočišče in bi se lepo naslednji dan počasi priguncal domov, kot mi je priporočil moj šef, ko sem mu namignil nekaj o povrnitvi kazni. To je le splet okoliščin, za katere pa včasih ni prave razlage.

Prihodnjič: Še nekaj srečanj s sodniki za prekrške! ▲

* 1909
+ 2002

MARIJA BERLOŽNIK

Na obsežni Pajerjevi kmetiji v ravninskem delu Završ se je 8. maja leta 1909 rodila naša Micka. Štirinajst otrok je povila in slehernemu je zemlja ponujala dela na pretek. Micka je zgodaj zagrebala vanjo svoje ročice in jo vzljubila, pa čeprav se je življenje grdo poigralo že z njeno mladostjo. Sestrina lahkomišelnost je zapravila grunt in z mamo sta ostali v skromnih prostorih zahvaljujoč dobrohotnosti sosedov. Otepali sta revščino in Micka je za preživetje služila pri petičnejših kmetih, vse dokler ni spoznala Vinka in z združitvijo pred altarjem leta 1937 obrnila svetlejšo plat svoje življenjske poti. Zaživela sta na njenem koščku sveta pod soncem in takoj po poroki začela z gradnjo hiše. Še tako skromno življenje in pridnost obeh pa ni bilo dovolj, da bi domek rasel kar se da hitro. Skrb za hčerke, ki ji je mama namenjala toplino in ljubezen, je bila za Micko seveda naloga, ki ji je dajala prednost in se ji predajala z vsem srcem. Da bi bilo preizkušnje še več, so družinici vojna leta iztrgala očeta, ki je moral na prisilno delo v Judenburg. Micka je s tisto posebno trmo, ki ji je vedno pomagala drobiti težave, zmogla tudi to. V kletnih prostorih je s pridnim delom in ljubeznijo družinica dočakala svobodne dni. Vrnili se je mož in očka Vinko in marljiva zakonca sta nadaljevala z gradnjo doma in družinske sreče. Mož je po delu v Mislinji in pozneje v Šoštanj, kamor se je vozil s kolesom, garal še doma. Micka je ob delu doma prepotrebne denarce služila še z dninami. Na smrt je bila zaljubljena v zemljo, z delom, trmo in pesmijo, se je dvigala nad ovire, pred katerimi bi drugi že zdavnaj poklekili. Da bi v njihovo ognjišče kanil še kakšen žarek sreče, je povila še hčerke Cvetko in vsem je ob joku in prikupnem čebljanju od veselja zapelo srce.

Micka je ob vsem skrbela še za mamo, ponoči je šivala, podnevi pestovala, garala in še dobro kuhala povrhu. Družba in petje sta ji pomenila vse, na to, da je bila Slovenka, je bila ponosna kot le kaj. A življenje z bridkostmi še naprej ni prizanašalo. Leta 1979 je v Mickino čašo življenja ponovno vsulo pelina. Umrli je Vinko, njen zakonski sopotnik, njen zakonski sopotnik in bolečina je znova upognila njeno telo.

Vesela narava, dobrohotnost in neskončna trma so Micki pomagali, da je vztrajala ob vseh tegobah od otroštva do jeseni življenja, katero so ji že vedrile in lajšale hčere, pa vnukinje in vnuki. Ko si prisluhnil njenim besedam in te je od vedrih šal trgalo od smeha, se kar ločiti nisi mogel od nje. Srečanja in izleti društva upokojencev, ki jih, dokler je zmogla, nikoli ni izpustila, so bili prav zaradi njene vedrine prežeti z dobro voljo in smehom. Mnogi ob vsem tem ne bomo pozabili njenih flancatov in rezancev, s katerimi nas je dolga leta razvajala. Pa tega, da smo verjeli, da bo gotovo čakala 100 letni jubilej, saj je na vaškem srečanju v Vovkarjih pri devetdesetih letih pokazala, kako se hodi po hoduljah. Res je pomenila poškodba očesa pred tremi leti hud psihičen udarec, saj je morala drugič v življenju v bolnišnico. A kako je potekalo okrevanje, najbolj zgovorno pričajo besede zdravnika, da je šlo za pravi medicinski fenomen. Pa je bila Micka, čeprav je poslej morala pred zdravnikom še kdaj, tudi pravi človeški fenomen. Ne le zaradi hodulj in neverjetnih opravil, ki jih je še zmogla v teh visokih letih, ampak zaradi bistrih misli, vse do konca svoje življenjske poti. Zrcalile so se v dialogih z zetom Janijem o nogometu in košarki, duhovitih potezah ob igranju kart, evidenci nad stanjem njene pokojnine, pa v vsakdanjih kramljanjih z domačimi in znanci.

Žal, jo je tole leto novega tisočletja v avgustu že tretjič pripeljalo v slovenjegraško bolnišnico. Krvavitve v črevesju so ji povzročile bolečine, ki jih ni zmogla več skrivati. Pa je bila pri zavesti še v soboto popoldne, ko so jo obiskali njeni najdražji in še ob večernem ponovnem obisku hčerke Mojce. Ta je bila ob njej vse do 11. ure zvečer, ko je mama in babica Marija Berložnik kljub željam in upanju vseh utonila v temo.

Marjan Križaj

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage mame in babice

MARIJE BERLOŽNIK

Se pristrčno zahvaljujemo vsem, ki ste jo pospremili do njenega poslednjega bivališča, jo odeli v cvetje in darovali sveče. Hvala sosedom, skrbni zdravnici dr. Tilki Prevolnik, zdravniškemu osebju slovenjegraške bolnišnice in patronažni sestri Majdi Zajc. Hvaležni smo Jerneju Zaveršniku za opravljene pogrebne storitve, gospodu dekanu Tinetu Tajniku za pogrebni obred, pevcem in govorniku Marjanu Križaju.

Hčere: Malčka, Majca in Cvetka z družinami.

* 1910
+ 2002

APOLONIJA ZDOVC

Apolonija Zdovc, dojena Dvornik, je umrla v 93. letu življenja v lepi, častitljivi starosti.

Rodila se je v Podgori pri Kotljah na kmetiji pri Dvorniku. Bila je ena izmed osmih Dvornikovih otrok, med štirimi hčerami in štirimi sinovi. Tako kot vsi otroci, rojeni v tistih časih na kmetijah, se je morala tudi Lončka že zgodaj, v rosnih mladosti, seznaniti s trdim, kmečkim delom in življenjem. Z enaindvajsetimi leti je postala polnoletna in kmalu za tem je spoznala Antona Zdovca, Rožankovega Tonča, najstarejšega Rožankovega sina. Med njima je zagorela ljubezen. Štiriindvajset let je bila stara, ko sta se leta 1934 s Tončem poročila. Tonč je bil žagar na domači žagi na Brdinjah, Lončka pa je gospodinjala in skrbela za dom. Prihajali so otroci, šest jih je bilo, štirje fantje in dve dekleti. Dva otroka sta ji umrla še v otroški dobi.

Druga svetovna vojna je najhuje, krvavo prizadela Rožankovo in Dvornikovo družino. Nemci so zaprli Tonča najprej v gestapovske zapore v Dravograd, potem pa do osvoboditve v Celovec. Zaprli so tudi Lončko skupaj s štirimi otroki in jih poslali v delovno taborišče Altoetting na Bavarsko. Tam je morala delati in skrbeti za otroke od jeseni leta 1944 do maja 1945, ko se je vojna končala. V delovnem taborišču je bila skupaj z mnogimi Hotuljci in pregnanci iz Mežiške doline. Po vrnitvi v domovino je družina živela najprej v majhni žagarski hišici pri žagi. Potem je žaga prenehala delati, žagarska hišica pa je postala premajhna za družino, zato so se za nekaj let kot najemniki preselili k Pavšev v Podkraj, pri žagi pa so pričeli graditi novo, lepo in večjo hišo. Gradnja je potekala počasi. Mož Tonč je malo pred smrtjo leta 1960 še doživel in videl, kako so vlili prvo ploščo nove hiše.

Lončka je v svojem življenju doživela mnogo hudega, poleg trpljenja v taborišču je preživela smrt moža in štirih otrok. Vse življenje je bila skrbna mati in žena. Skrb za družino ji je bila sveta. Prijazna, prijetna sogovornica je bila, izredno gostoljubna in vedno dobre volje. Zadnjih nekaj let, potem, ko so jo začele zapuščati moči, je ostajala bolj sama zase v hiši.

Lončko so imeli vsi člani njene družine radi, radi so bili v njeni družbi, jo kratkočasili in ji pomagali, še posebno sin Tonč in snaha Majda, ki sta ji dolga leta zvesto stala ob strani in ji po svojih najboljših močeh nesebično pomagala.

Vsi, ki so mamo, Zdovčevco, Dvornikovo Lončko poznali, jo bodo ohranili v najlepšem spominu.

Rok Gorenšek

* 1923
+ 2002

Postelja meni je
z zemljo postлана,
Vam pa v srcih
ostala je rana.

VERONIKA PLEŠEJ

Zvonovi grajski spet zvonijo,
Spomine lepe nam budijo.

Te verze je napisala Veronika Plešej iz Gmajne pred leti, zapeli pa so ji v zadnje slovo v sredini toplega septembrskega dne, ko smo se od nje za vedno poslovili.

Odprimo knjigo njenega življenja. Rodila se je 19. decembra 1923. Živela je na srednje veliki hribovski kmetiji. Njena pot se je začela z delom že v ranih otroških letih, ko je bilo njeno telo še krhko. Do dobra ga je spoznala in pozneje ob večerih sedla za mizo in ga opevala v svojih pesmih.

Sreča se ji je nasmehnila, ko je spoznala svojega življenjskega sopotnika Alojza. Skupaj sta gospodarila na kmetiji. Dva sinova sta vzgojila. Leta 1981 ji je umrl mož in ostala je sama s sinovoma. Da je lažje premagovala vse tegobe, je močno verovala v boga in ljubezen do sočloveka.

Bila je polna lepih misli, ki jih je strnila v verze. Tako je nastala zbirka pesmi *Moje rožice*, svoja dela pa je objavila tudi v knjigi *Hvalnica Pohorju* in pred leti večkrat v *Viharniku*.

Številni venci in sveče na njenem pogrebu so pričali, kako je bila priljubljena.

Sinova z družinama, sestra, brat ter vnuki se zahvaljujejo vsem, ki ste jim ob trenutkih žalosti stali ob strani in jih tolažili. Hvala gospodu župniku Gabrijelu Knezu za lepe besede in mašo ter pogrebni obred. Iskrena hvala starotrškim cerkvenim pevcem za zapete žalostinke.

Viktor Levovnik

"Kadar enkrat v hladni zemlji
bo minula moja moč,
spet bo k novemu življenju
me zbudila božja moč.
Naj se revno truplo vseje
vera mi spričuje to,
vekomaj ne bo trohnelo,
Jezus ga obudil bo."

A.M. Slomšek

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, babice in prababice

ADELE JAMNIKAR, iz Tolstega Vrha pri Mislinji

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki so jo spremljali na zadnji poti, ji darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše. Hvala vsem, ki so nam kakorkoli pomagali v težkih trenutkih žalosti in nam izrazili ustno in pisno sožalje. Prav lepa hvala dr. Tilki Prevolnik in zdravstvenemu osebju Zdravstvenega doma Mislinja za dolgoletno zdravljenje. Iskrena hvala lovcem Lovske družine Dolič za izraze sožalja, za darovane sveče in za spremstvo na pogrebu, govorniku F. Juraču za izrečene besede slovesa, cerkvenim pevcem za petje med mašo zadušnico in na pokopališču ter domačim pevcem za zapete žalostinke v mrliški vežici. Hvala g. župniku Mirku Hrovatu za pogrebni obred in za opravljeno sveto mašo, Robertu Puru za odigrano Tišino in Jerneju Zaveršniku iz Šentilja pod Turjakom za pogrebni obred.

Žalujoci: sin Franc, hčerke Marija, Vera in Darinka z družinami ter vnuki in pravnuki.

* 1921
+ 2002

ADELA JAMNIKAR

Ko pade kaplja z veje je ni več. Ko omaga srce in odda zadnjo kapljo krvi, se konča življenje.

Nenadoma in nepričakovano pa je smrt posegla v Jamnikarjevo družino na Tolstem Vrh pri Mislinji in iz sredine njenih najdražjih iztrgala ljubečo mamo, babico in prababico Adelo Jamnikar.

Ko je še tisto popoldne tako kot vedno rada stopila na vrt, da bi še kaj postorila ali pa nabrala nekaj jagod, se je vrnila z vrta nemočna in slaba.

Ko je sinu Francu in snahi Olgi potožila, da čuti v prsih bolečine, sta ji hotela pomagati, ko pa sta videla, da se je slabost stopnjevala, sta nemudoma poklicala zdravnika, vendar je bilo že prepozno in pred prihodom zdravnice je mama Adela umrla v naročju sina Franca in snahe Olge.

Vest o njeni nepričakovani smrti ni prizadela samo njenih domačih, ampak vse nas, ki smo jo poznali kot skrbno in ljubečo mamo, babico, prababico, sosedo in prijateljico.

Davnega leta 1921, 12. decembra, je pokojna Adela prvič zajokala mami Amaliji v Mislinji, očeta Rudolfa pa nikoli ni poznala, saj je umrl pred njenim rojstvom. Ker je v letih po prvi svetovni vojni vladala velika gospodarska kriza, so se ljudje težko prebijali skozi življenje in le redki so bili zaposleni. Mama pokojne Adele, ki je bila samohranilka, je dobila novo službo v Mariboru, kjer pa zaradi stanovanjske stiske ob sebi ni mogla imeti hčerke stare komaj štiri mesece, jo je dala v varstvo rejniški družini Mariji in Antonu Mlinšek na Pako nad Mislinjo. V Mlinškovi družini so Adelo vzeli za svojo in ob pomoči in skrbi mame Amalije so jo lepo in skrbno vzgajali in jo vzgojili v pridno in pošteno.

V letih svojega otroštva Adela ni poznala razvajenega življenja, zelo zgodaj je morala prijeti za vsako delo, katero pa jo je spremljalo vse življenje.

Ko je v zrelih mladostnih letih pričela razmišljati o zakonskem ognjišču, se je 13. oktobra 1941 poročila s Konradom Jamnikarjem.

V Polenikovi koči na Tolstem Vrh pri Mislinji sta si uredila svoj novi dom, v katerem je rodila štiri otroke; Marijo, Franca, Vero in Darinko. Tudi takrat so bili težki in hudi časi, pričela se je druga svetovna vojna, za seboj pa je puščala težko življenje. Zgodaj sta se z možem povezala s partizani in aktivisti NOB, jim pomagala s hrano in s prenašanjem zaupne partizanske pošte, ki je bilo večkrat živlensko tvegano delo.

Pokojna Adela je bila ena tistih, ki nikoli ni poznala počitka.

Ob obliči dela, ki ga je imela doma, je rada pomagala tudi sosedom, rada je hodila v "tavr", ko pa je na njivah še rastlo žito, pa je bila pridna žanjica. Ko je z leti prihajala starost, je vedno rada pomagala sinu Francu in snahi Olgi. Ob prostem času je rada pletla, z velikim veseljem pa je šivala tudi prte. Rada je hodila v cerkev in na razna romanja, pa na skupne izlete in na razna srečanja, ki so ji polepšali dneve na stara leta. Četrtega septembra leta 1976 ji je umrl mož Konrad. Po 26 letih na isti datum 4. septembra, pa je umrla tudi ona. Takšno kot smo poznali Adelo Jamnikar jo bomo ohranili, zato ji naj bo lahka domača zemlja, ki jo je cenila in spoštovala.

F. Jurač

* 1911
+ 2002

MARIJA ŠKODNIK

Življenje je kot sonce, majhno in svetlo. Ko je najvišje na nebu nas osreči in se s svojo toplino kot ogenj zapeče v človeško milino.

Potem počasi zaide v goreči zarji večernega neba. Ostanejo temni oblaki žalosti iz katerih padajo kaplje dežja kot solze ozaloščenih, ko vedo, da so izgubili drago mamo Marijo Škodnik, Škodnikovo mamo iz Brd. Ko smrt iz naše sredine rahlja in pobira naša življenja se zdrznemo in v trenutku zavemo človeške krhkosti in minljivosti, ob kateri ostanemo nemi in ne-močni.

Listi knjige Škodnikove mame Marije so popisani s trdim in težkim življenjem, ki je bilo dolgo kar preko devet desetletij. Svetlobo jutranje zarje je zagledala 21. julija leta 1911 na Tomažičevi kmetiji na Brdih. Bila je prvi otrok izmed šestih, s katerimi je skupaj preživljala otroška in mladostna leta. Razvajeno otroštvo v tistih časih so bile le redke sanje in večino kmečkih otrok je čakalo le težko delo na strminah pohorskih kmetijah.

V zrelih mladostnih letih se je Marija spoznala z Škodnikovim Mihom, s katerim se je leta 1932 poročila in prišla na Škodnikovo kmetijo za gospodinjjo. V zakonu je rodila hčerko Marico in sinove Štefana, Milana in Ivana. Ker majhna Škodnikova kmetija ni dajala dovolj za preživljanje si je mož Miha poiskal delo v ravnem železarni, pred upokojitvijo pa je opravljal nekaj let delo žagarja, mati pa je vzgajala otroke in opravljala delo na kmetiji.

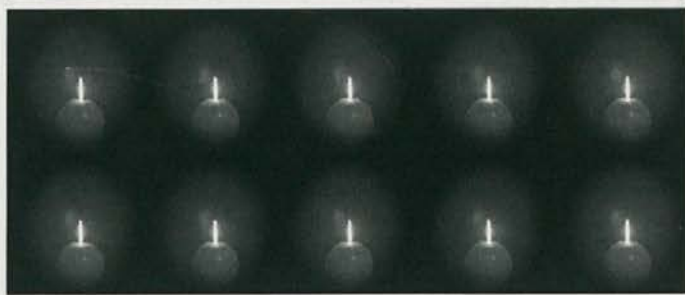
Tako kot mnoge pohorske kmetije, je tudi Škodnikova kmetija v času druge svetovne vojne dajala zatočišče partizanom, pokojna Marija pa jih je oskrbovala tudi s hrano.

Ko je letos praznovala svoj 91. rojstni dan je bila vesela, ko se je spominjala, da sta z možem leta 1982 praznovala zlato poroko, jubilej, ki ga dočakajo le redki zakonski pari. Za lepimi in veselim dogodka pa rada pride v družino tudi žalost. Leta 1984 ji je umrl mož, po trinajstih letih moževe smrti pa je umrl še sin Milan, pred tremi leti pa je pokopala še sina Štefana. Težko je prenesla žalost ob izgubi moža in dveh sinov, toda tolažila se je z mislijo, da je pač tako hotela usoda.

Ko so z leti Škodnikovi mami pešale življenske moči se je preselila k sinu Ivanu, kjer je vsa leta za njo lepo skrbela snaha Ivanka, najbolj pa je bila vesela, ko so jo obiskovali vnuki in pravnuki.

Hčerka Marica in sin Ivan se iskreno zahvalujeta vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem, ki so pokojno mamo spremljali na zadnji poti ter ji darovali vence, cvetje in darovali za svete maše. Hvala govorniku za besede slovesa, šmarskim pevcem za zapete žalostinke, gospodu dekanu Francu Rataju za pogrebni obred, Robertu Puru za zaigrano Tišino ter Pogrebni službi Komunalnega podjetja Slovenj Gradec.

F.Jurač

* 1922
+ 22.9.2002

DOMINIK IVARTNIK

Letos, 17. Julija 2002 je doživel metuzalemsko starost, častiljivih 80 let življenja. Četrtega avgusta smo na njegovem domu pri Pavšarju praznovali njegov jubilej.

Takrat ga je huda bolezen že vidno mučila, kljub temu pa še nismo slutili, da nas bo tako hitro za vedno zapustil. Pretresljiva, žalostna novica, da je umrl, nas je predramila 25. avgusta zgodaj zjutraj. Težko nas je prizadela in globoko presunila.

Pavšerjev Mini, kakor smo ga vse njegovo življenje po domače klicali, je bil edini sin poleg štirih hčerk pri Pavšarju. Bil je otrok prve svetovne vojne, rojen takoj po njej. Skupaj sva odrasčala in preživela otroška in mladeniška leta.

Bila sva nerazdružljiva, resnično dobra prijatelja vse življenje. Skupaj sva hodila v šolo v Kotlje, pasla živino in se igrala ob vodi potoka Črna, ki teče izpod Črnega vrha in Uršlje gore v dolino.

Mini med vojno zaradi poškodovane noge ni bil prisilno mobiliziran v nemško vojsko in tudi v partizane ni mogel iti. Ker pa je on in vsa Pavšarjeva hiša aktivno sodelovala v NOV, je ob neki partizanski akciji le malo manjkalo, da ga niso Nemci skupaj z očetom ustrelili kot talca. Na Šrotneku pred hišo so jih Nemci že imeli postavljene za ustrelitev. Le posredovanju pokojnih »Šrotnekarjev« se je treba zahvaliti, da je takrat ostal živ. Večkrat mi je pripovedoval, koliko smrtnega strahu je takrat prestal.

10. maja 1954 se je Mini poročil s Pavelnovno Julko z Brdinj. Kmalu po poroki sta prevzela posestvo in zagospodarila po svoje. V srečnem, ljubezni polnem zakonu sta skupaj preživela skoraj 49 let življenja. Rodilo se jima je pet otrok, dve hčerki Majda in Janja ter trije sinovi: Ivan, Slavko in Marjan. Sedaj pa za dobrim dedkom in pradedkom žaluje že 12 vnukov in 4 pravnuki.

Mini je bil miren in tih človek, nikoli se ni po nepotrebnem razburjal. Bil je dober, delaven, gospodaren, poštenjak, prijazen sosed, pripravljen pomagati vsakomur in povsod, kjer je bila njegova pomoč potrebna. Ljubil je svojo domačijo. Ljubil je ženo in otroke, nikoli jih ni kregal. Gostoljubnost Pavšarjeve hiše je bila že prislovična in zaradi tega poznana daleč naokoli.

Otroci so odrasli; z njegovo pomočjo so si zgradili svoje domove in odšli na svoje.

Izpregla sta tudi Mini in Julka. Gospodarstvo sta prepustila sinu Ivanu in ženi Marjani. Sedaj bi lahko živela v miru in srečna, pa je prišla nesrečna bolezen. Za cela štiri leta in pol je prikovala Minija na bolniško posteljo. Več kot dve leti je bil med boleznijo nepokreten.

Žena Julka je v tem času ljubeče skrbela zanj in ga negovala; dneve in noči je bila ob njem. Julkina prava, nesebična ljubezen mu je podaljšala življenje, Mini pa je vse tegobe mirno prenašal; ni jamral, ni stokal, nikoli ni bil nepotrpežljiv.

Vsi njegovi se pristrčno zahvaljujejo zdravstvenemu osebju bolnišnice Slovenj Gradec in zdravstvenega doma Ravne na Koroškem za nego in skrb, sosedom za pomoč, župniku za pogrebni obred, pevskemu zboru Rožmarin Kotlje, govornikoma in igralcu Tišine.

Vsem darovalcem cvetja in sveč, kakor tudi vsem, ki so ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti – hvala!

Rok Gorenšek

Misel na vaju,
draga starša,
ne bo nikoli minila.
In spomin ne
bo nikoli ugasnil.

SPOMIN

KRISTINA ZAKERŠNIK

Sedmega oktobra bo minilo prvo leto, ko je za vedno zaprla svoje utrujene oči, naša draga mama

KRISTINA ZAKERŠNIK, po domače Ramšakova mama iz Kozjaka, 27. julija pa je minilo leto dni, ko je umrla njena sestra

FANIKA KANOVNIK,

prvega marca pa je pet let žalosti od dragega očeta **DOMINIK ZAKERŠNIKA**.

Zaprte vaše trudne so oči, spočijte si izmučeno telo, le drobna večna lučka vam naj v spomin gori. Hvala vsem, ki v spominu na njih živite, jim darujete svete maše in prižigate sveče.

Žalujoči: hčerke Danica, Majda in Štefka z možmi, vnukinja, vnuki, pravnuk Aljaž ter Metka Kuzman.

MISEL MESECA – SREČA

Sreča – pojem, ki lepo zveni in si ga vsak želi. Pogosto izjavimo besedo sreča v pomenu, da nam nič ne manjka oziroma stanje, ko se počutimo bolj kot v drugih dneh. Znan je pregovor: »si imel srečo v nesreči« v smislu zavedanja, da bi majhne spremembe lahko bistveno spremenile določeno situacijo in dogodek.

Le kaj zame pomeni sreča? Je sreča le to, da imaš veliko materialnih in po možnosti prestižnih dobrin. Se sreča zate skriva kje drugje? Ali ni sreča dajanje sebe drugim in s tem zaupanje, sprejemanje in odpuščanje drugemu?

Da, sreča se skriva v vsakem trenutku dneva, če jo le iščeš in znaš najti – skriva se tudi v tebi kot to pravi naslednja pesem Phila Bosmansa.

SREČA SE SKRIVA V TEBI

Od vseh energij na tem svetu te lahko osreči
le ena sama: energija srca.

Sreča se pričinja
na dnu tvojega srca,
ti pa jo daješ drugim,
če so ljudje radi s teboj,
če se pri tebi dobro počutijo,
če si prijazen tudi,
kadar so drugi neprijazni,
če pomagaš,
ko nihče več ne pomaga,
če si zadovoljen,
kadar drugi postavljajo zahteve,
če se smeješ,
kadar so drugi mračnih obrazov,
če lahko odpustiš,
ko so ti ljudje storili kaj slabega.

Sreča se skriva v tebi.

Marsikdo bo rekel: kakšen sanjač!

Ker še vedno verjameš v ljudi,
v življenje in v to,
da se lahko vse spremeni.

Sreča se skriva v tebi.

Človeška sreča ni proizvod znanosti in tehnike.

Človeška sreča je odvisna od tega,
ali ljubimo in smo ljubljene ter od mnogih lepih stvari,
ki so zastoj.

LIDIJA JEROMEL

* 1920
+ 2002

ANA SKARLOVNIK

Mama Neža je 19. dne poletnega julija leta 1920 na Hujekovem na Tolstem vrhu povila našo Ano. Skromno je bilo njeno otroštvo, revščino je otepala v mladosti, saj je bilo dela precej več kot kruha. A je bila zadovoljna z drobtinami in takšna, skromna in tiha je ubirala korake ves čas svojega življenja.

Pridno je grabila za delom in naj je bila še tako utrujena, je vselej kazala nasmejan obraz. Vse do poroke, tistega nepozabnega dne v letu 1939, ko jo je Ignac popeljal pred oltar, je bila zvesta kotičku svojega rojstva.

Potem sta zaživela na močevi domačiji v Glažuti ter ljubezen in delo sta jima stala ob strani od ranega jutra do večerne teme. Čeprav je bilo nemalo opravil doma, brez "tavrha" za Ano tudi poslej ni šlo. Kadar ga je omenjala vnukom, ki jim skozi tako življenjsko kalvarijo ni bilo potrebno romati, ji je obraz zasijal od ponosa, saj je spoštovala žulje in kaplje potu, s katerimi je služila kruh zase in pozneje še za deklice, ki jih je rodila.

Ob vsej skromnosti in odreknanju je bila pičla plača gozdnega delavca vendarle premalo. S preizkušnjami je življenje Ani streglo ves čas.

Ko se je med NOV Ignac znašel med partizani, je ostala sama s prvorojenko, a bila je kos delu, skrbem in strahu. Vojna leta so ji vzela brata Franca, kmalu v svobodi je zaječala še ob smrti brata Viktorja. Uteho je vselej našla v delu, vzdihovati in tarnati ni znala, pa naj je delala v hlevu ali na polju, naj je kuhala, predla ali pletla.

Tudi njiju z Ignacem je zajel plaz selitev v dolino in leta 1972 je družina zaživela v hiši gozdarskega obrata v Mislinji. Čeprav sta hčerki Pepca in Tončka zaživeli na svojem, je bila povezanost med njimi vselej neskaljena in sta se radi vračali domov. Olga je ostala s staršema in življenje bi Ani lahko končno kazalo lepšo plat.

Niso je skalile težave z žolčem, strla in globoko prizadela jo je smrt moža Ignaca januarja leta 1976. Oklenila se je hčera in tastov, s katerimi se je dobro razumela, počasi celila rane, a ves čas vsem, ki so jo poznali, namenjala nasmejan dobrohoten obraz. Takšna je našla svoj prostor v organizaciji RK, pa v ZB, in DU. Z Olgo in možem je več kot četrto stoletja preživljala v mislinjskem bloku.

Naklonjenost in ljubezen do sedmih vnukin in vnuka ter pozneje še sedmih pravnukov jo je navdajala z žarki posebne sreče. Zlata babica je bila, pa naj jih je čuvala, se z njimi igrala, ali se veselila njihovega obiska. Zato so jo imeli radi prav vsi, pohiteli so k njej, če je zaškripalo zdravje in verjeli, da jim babice nihče ne bo vzel. Pa je bila do kraja na nogah. V jeseni življenja ji res niso služile tako kot nekdanj, pa tudi srce je imelo svoje muhe.

A si je po tegobah vselej opomogla, tudi po infarktu v letošnjem juniju je po desetih dneh bolniške oskrbe in nege doma kazalo, da bo mama in babica ob željah in upanju njenih dragih in svojem optimizmu in močni volji premagala grozeče oblake bolezni.

Zato so verjeli in upali tudi potem, ko jo je 20 minut do druge popoldanske ure kap primorala v bolnišnico.

Žal, se življenjske poti vseh enkrat končajo, ne meneč se za človeške želje in upanje po dolgotosti. Tudi pot Ane Skarlovnik se je nenapovedano in nepričakovano stekla.

Marjan Križaj

ZA RAZVEDRILO

				KATA-STROFA	UPANJE	OBČUTEK PRI GROZI	LOVSKI PES						
		VEDA O STILIH	KEM. ELEMENT	VEZNIK	VESELI ČAS Ž. IME	1	9			PLATNO ZA IZK. VETRA	RUDAR	AVTORSKA AGENCIJA	
		VRESTA METULJA											
		Ž. IME											
ALKOHOL							ŽIVEŽ						
							BARJU						
POŠKODBA (vrsta)	4			NAČIN UČENJA ZOG ŠBA ZA BIANE VODE		8	IME FOTOGRAF. BUČ	6					
DRŽAVA NA JV ZDA							EUROPEAN RECOVERY PROGRAM						
		Ž. IME		3						ORANJE ČEBELJI DOM	STARO IZPELANO Ž. IME		
		ŽAR								KOMPOZICJA ZA PREVOZ	VEZNIK ITA		
		NAPR. OO SEM								PTIČ			
		POŠODA ZA UMIVANJE								OBESANJE			10
OS. ZAI MEK			RADON										
SVETL. OBSTOJ. KEMIČNA SNOV			2		↓ ZDRAVILLO	ZAI MEK. Ž. SPOLA	PEVKA RUPEL KONEC POLOTOKA	5					
PLES [angl.]					VRSTA KITA PACINO								
			SREDOZEM. RASTLINA	7									
					SOLMI-ZACIJSKI ZLOG								

Češle sestavite iz črk po vrstnem redu števil

Geslo sestavite iz črk po vrstnem redu števil.

Križanko sestavil
Zlatko Verzelak

LISTNICA UREDNIŠTVA

mQnzdsa
FCBjdkeF
DkiwqjUk
HUSikefwq
bnwdikw
KDSFKDE
NDSkaysl
kikjsdkjls-
dncpSdK
JLXCFJsd
uafJKCJS
DFjalskht
dJCjdskj
klkxadvJLl

Avgustovska številka Viharnika nam je v uredništvu povzročila kar nekaj težav. Najprej zamuda ob izidu, potem napake, ki so se pojavile (morda zaradi poletnih dopustniških dni), nazadnje pa še pri pošiljanju, saj v trenutku, ko pišem te vrstice, še vedno ni jasno, kje so izvodi te številke Viharnika za naročnike iz Slovenj Gradca, Pameč, Trobelj, Podgorja, Sel, Kotelj in del iz Mežice in Črne. Zapletlo naj bi se neke na pošti Slovenije. Če naročniki te številke ne bodo dobili, bomo to pri naročniki tudi upoštevali.

Med napakami, ki smo jim nekoč rekli "tiskarski škrat", je največja na prvi strani, kjer je ostala cena od prejšnje izdaje, ki je obsegala nekoliko več strani. Cena za izvod bo v drugem polletju 380 tolarjev za izvod. Opravičujemo se tudi svojcem pokojnega Franca Rošerja za napake v besedilu Zahvale.

Na strani 6 v članku 4. državno sekaško tekmovanje lastnikov gozdov v Gornji Radgoni pa je izpadlo besedilo:

"Sponzorji, ki so ekipi iz OE Slovenj Gradec omogočili, da se je lahko udeležila tekmovanja, so bili poleg ZGS, OE Slovenj Gradec še: GG Slovenj Gradec, Prevent Mislinja, Gozdarska zadruga Slovenj Gradec, Jože Jeromel, Koroška kmetijsko gozdarska zadruga Slovenj gradec - področna zadruga Prevalje.

Uredništvo

PRAZNIK BUČ

V DRAVOGRADU

V okviru prireditve Zlata jesen v Dravogradu je Društvo kmetijskih inženirjev in tehnikov Koroške dne 13. in 14. septembra organiziralo že drugo leto zapored razstavo okrasnih in jedilnih buč. Na razstavi so sodelovali ljubiteljski pridelovalci buč s Koroške. Predstavljenih je bilo preko 40 različnih sort. Med jedilnimi sortami so bile zastopane tudi najbolj ceneje muškatne sorte (maslena, hokaido, sweet mamma, rdeča etamples...). Veliko zanimanje obiskovalcev je bila deležna buča sorte ameriška velikan-ka, ki je tehtala kar celih 100 kg. Za obiskovalce razstave je bilo pripravljenih tudi nekaj bučnih jedi za pokušino. Naše »bučmanke« so pripravile namaze, pite, biskvite, pečene buče, nekaj je bilo tudi vložnih bučk v obliki čatnijev, kompotov in marmelad.

Aktivnosti v zvezi s pridelavo buč smo v društvu letos pričeli že v mesecu maju, ko smo pred trgovsko-poslovnim centrom MEŽA v Dravogradu zasadili cvetlično zelenjavno gredo, seveda tudi z bučami.

Glede na to, da je vedno več domov in lokalov v jeseni okrašenih z raznimi bučami in da je zanimanje za tovrstne razstave veliko, nas bučarje oz. bučmane čaka še veliko prijetnega dela.

TATJANA KREJAN KOŠAN
Predsednica DKIT Koroške

FOTO IDA ROBNIK
IN FRANC JURAČ

◀ Bradavičaste niso le svinje,
takšne so tudi buče in dinje

in špagetarica je buča in ne močnata hrana,
skuhamo bučo in jo naribamo
namesto parmezana.

Buča Puccini ni koncert ali solo izvedba,
so bučice okusne - japonska priredba.

In, klobasaste buče seveda niso ravne,
zaradi okusa niso sicer slavne,

povprečne so, kot kukini,
a kompot lahko izboljšaš z vini.

Sweet Dumplin je buča za v juhe
in kukini za cvrtje ali za prikuhe.

Makedonska buča je sladka kot med
in je dobra s smetano kot sladoled.

Polnjena buča je stvar domišljije,
s čim jo polniš, se tvoj talent razkrije.

Atlantic Giant ima največ štiristo kil,
a že ime ji značaj odkrije in stil.

Semen ima bolj malo, zato so draga kot žafran,
prvo seme je našel verjetno Martin Krpan.

O buči hokaido nič posebnega ne vem,
da je vzhodnega porekla, reči smem.

In bodičasta buča je samosvoja,
ker ne smeš ločiti koščice iz ovoja.

Čez zimo jo na hladnem pustiš,
spomladi pa celo rastlino vsadiš.

Tu so še muškatne buče diamantne,
ki so po okusu najbolj pikantne.

Čudežne roke in domisljice naše Tatjane,
so spet navdušile in očarale vse nas zbrane.

Boginje rasti in obilja harmonije,
naj ji dajo še naprej zdravja in energije.

MILENA CIGLER GREGORIN

GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC

Vorančev trg 1
2380 Slovenj Gradec

Telefon, nc: 88 43 332, Faks: 88 42 684

E-mail: viharik@gg-sg.si

SERVIS

Če ste lastnik tovornega vozila, gradbenega ali kmetijskega stroja, potem prav gotovo potrebujete nekoga, ki vam bo pomagal skrbeti zanj.

S svojimi dolgoletnimi izkušnjami in usposobljenimi delavci vam nudimo:

- vzdrževanje vseh vrst tovornih vozil z nadgradnjami
- montažo in vzdrževanje hidravličnih dvigal
- merjenje tlakov in nastavitve varnostnih ventilov
- avtooptiko za tovorna vozila - merjenje nastavitve stekanja koles in osi z lasersko optično merilno napravo
- centriranje koles za tovorna vozila
- demontažo in montažo avto-

plaščev tovornih vozil, gradbenih strojev in traktorjev do velikosti 56"

- prodajo vseh vrst avtoplaščev proizvajalcev Bandag, Sava, Semperit, Goodyear, Debica,...
- po konkurenčnih cenah obnovo izrabljenih pnevmatik
- pranje tovornih vozil z ročno enokrtačno napravo
- vzdrževanje in popravilo gradbene mehanizacije
- vzdrževanje in popravilo kmetijske mehanizacije (smo pooblaščen servis traktorjev UNI-VERSAL)
- montažo in popravilo gozdarskih vitlov
- varenje, struženje, rezkanje

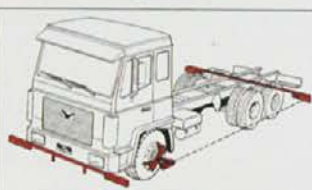
Obiščite nas ali pokličite za dodatne informacije!

PE SERVISI

Pameče 151, 2380 Slovenj Gradec

☎ (02) 88 46 100

Telefax: (02) 88 46 109

TRGOVINA

SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA

V naši gozdarski trgovini LES v Slovenj Gradcu in Radljah vam nudimo vse, kar potrebujete za delo v gozdu:

vso gozdarsko orodje in opremo za posek in spravilo lesa, kolesne verige za traktor ali tovornjak, zaščitna sredstva in oblačila za gozdarje, kosilnice in motorne kose, škarje za živo mejo, motokultivatorje in še vse ostalo za delo v gozdu in na vrtu, itd...

Oglasite se pri nas.

SLOVENJ GRADEC,
Cesta na Štibu 1
☎ 88/21 620,
faks 88/42 684
RADLJE (Dvorec),
Koroška cesta 68
☎ 88/71 423,
faks 88/71 239

koroška banka

Koroška banka d.d. Slovenj Gradec,
bančna skupina Nove Ljubljanske banke

NOVOSTI PRI UPORABI KARTIC BA/MAESTRO

Potrjevanje nakupov z vnosom osebne številke

Tudi Koroška banka je uvedla novost pri plačevanju s plačilnimi karticami tekočega računa. Zamudno podpisovanje potrjuje o nakupu, s katerim ste do sedaj potrjevali verodostojnost plačila, nadomeščamo s preprostim vnosom štirimestne osebne številke, torej prav tiste, ki jo uporabljate pri poslovanju z bančnim avtomatom. Z vnosom osebne številke v POS terminal oz. v posebej za to namenjeno napravo na prodajnem mestu, bo postalo plačevanje hitro in prijazno, poleg tega pa tak način povečuje varnost poslovanja z BA/Maestro kartico, saj to številko poznate le vi.

Če svoje osebne številke za uporabo na bančnem avtomatu še niste prevzeli, lahko to storite v svoji poslovalnici Koroške banke, kjer vodimo vaš tekoči račun.

Poslovanje z BA/Maestro kartico tudi v tujini

Z letošnjim letom lahko z vašo bančno kartico BA/Maestro kupujete in plačujete kupljeno blago tudi v tujini. V posebej za to namenjeno napravo vtipkate svojo štirimestno osebno številko, ki jo sicer uporabljate za poslovanje na bančnem avtomatu, in plačilo iz vašega tekočega računa je izvršeno.

Sprememba osebne številke kartice BA/Maestro

Torej, čedalje pogosteje je treba uporabljati osebno številko kartice BA/Maestro tudi pri plačevanju na prodajnih mestih doma in v tujini. Če si svojo številko težko zapomnite, jo lahko pri bančnem avtomatu zamenjate, spremenite v katerokoli drugo štirimestno številko po vašem izboru.

Koroška banka d.d.,
Slovenj Gradec, Glavni trg 30
Bančna skupina NLB